

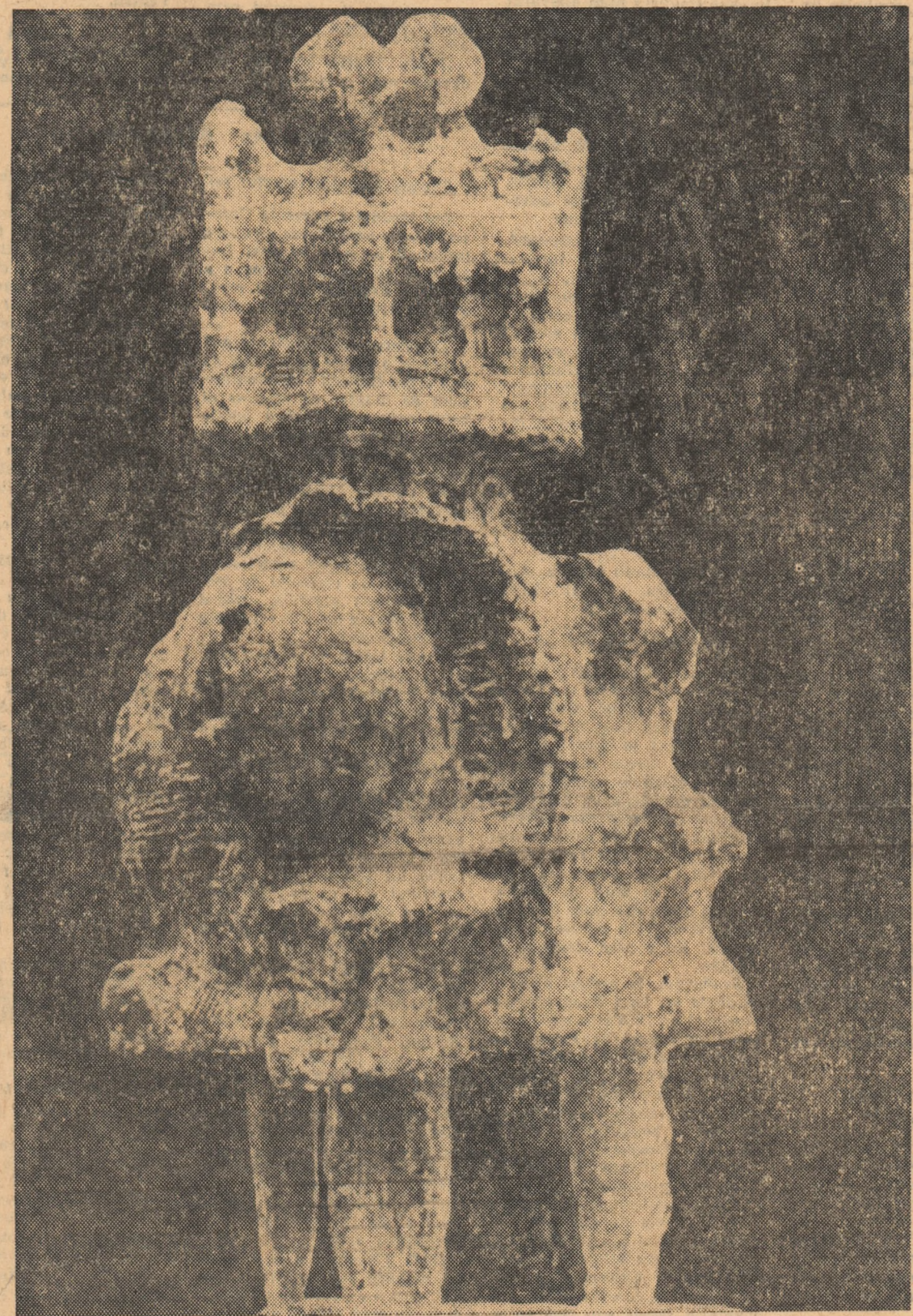
gazeta

● ORGAN SAPTAMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTA ROMANIA ●

literară

Anul XV Nr. 11 (802) Joi 14 martie 1968

8 pagini: 1 leu

PAUL VASILESCU

„MATERNITATE”

PROPUNERI CLARE ȘI CONSTRUCTIVE

De mai bine de o jumătate de an, alături de opinia publică din întreaga lume, opinia publică din România urmărește cu cel mai profund interes negocierile ce se poartă între membrii Comitetului celor 18 state pentru dezarmare, cu scopul încheierii unui tratat privitor la neproliferarea armelor nucleare.

Profund și arzător interes, desigur, acut și firesc interes, acela pe care omul de pretutindeni îl acordă celor mai grave probleme ale vieții sale istorice din această epocă, celor mai neliniștitoare, mai dureroase întrebări ce i se pun, și pe care și le pune, cu privire la înșuși destinul său de om, la destinul umanității din care face parte întreagă, de nesmul, de neclintit...

Negocierile de la Geneva se poartă în sfera celei mai grave probleme a istoriei contemporane și a civilizației moderne — problema științei și tehnicii atomice. Armele nucleare — pe care omenirea le va cuprinde încă multă vreme în noțiunea veche de aproape un sfert de veac și de-a pururi sinistră de „bombă atomică” — sînt florile otrăvite ale celei mai minunate victorii obținute vreodată de către om, în lupta sa pentru stăpînirea materiei și naturii. O nouă luptă, o altă luptă — a tuturor și cu mult mai grea — a trebuit să înceapă imediat după triumful celei dintîi, pentru a stîrpi otrava, pentru a-i limita cel puțin efectele. Neproliferarea armelor nucleare poate fi numai un prim pas pe drumul unei rezolvări finale a dezarmării generale.

Este binecunoscut cititorilor documentul de lucru prezentat acum cîteva zile la Geneva de delegația română. Pe linia promovării unei consecvențe politice de pace, delegația fărîi noastre a formulat propuneri concrete pentru îmbunătățirea proiectului de tratat privind neproliferarea armelor nucleare și a reformulat lapidar, dar cuprinzător, principiile fundamentale ale Republicii Socialiste România în problema armelor nucleare, a garanțiilor, controlului, și altele. Esența poziției române este ca prevederile tratatului să fie eficiente, cu alte cuvinte, ca tratatul să-și poată atinge scopul. Căci, ar fi desigur cea mai mare greșală și tratatul însuși ar deveni o măsura cu totul neînsemnată, dacă în același timp o însemnată sursă de decepții, dacă s-ar ajunge la ideea că prin neproliferare s-a rezolvat problema armelor nucleare. Neproliferarea, arată delegația română de la Geneva, trebuie să capete, prin chiar tratatul care o instituie și o reglementează, o „perspectivă”, care nu poate fi alta decît dezarmarea nucleară. Un pas concret spre dezarmarea nucleară, un capitol introductiv al acesteia, iată ce trebuie să fie, credem noi, tratatul de neproliferare.

Iată de ce, România cere ca tratatul să prevadă în mod expres că: „Părțile care posedă arme nucleare se obligă în mod solemn că niciodată și în nici o împrejurare nu vor folosi armele nucleare și nu vor amenința cu folosirea acestor arme împotriva statelor care nu posedă arme nucleare și care se angajează să nu producă și să nu dobîndească arme nucleare”. Și iată de ce, chiar după ce a propus și instituirea, prin Consiliul de Securitate, a unei proceduri privitoare la îndeplinirea obligației mai sus citate, delegația română a considerat că este moralmente echitabil și indispensabil pentru țelul de perspectivă al tratatului de neproliferare, ca un articol să prevadă obligația statelor nucleare de a întreprinde „măsuri concrete în vederea încetării producției de arme nucleare, reducerii și distrugerii, la data cea mai curînd posibilă, a armelor nucleare și a mijloacelor de transportare la fîntă a acestora”. Un tratat care s-ar rezuma doar la afirmarea unor intenții, oricît de valoroase ar fi ele, nu ar putea să-și dobîndească deplina și dorită eficacitate. Numai stipulînd clauze concrete, de natură să producă efecte juridice, tratatul se va putea înscrie, cu teame, într-un lanț mai complex de măsuri, apt să garanteze pacea și progresul omenirii.

În spiritul participării noastre la lucrările Comitetului de la Geneva, care se numește „Pentru dezarmare”, nici dezarmarea nucleară nu reprezintă perspectiva ultimă a tratatului de neproliferare și dezarmarea generală, de a cărei înfăptuire este legată, îndeplinirea celor mai profunde aspirații ale popoarelor”.

Poziția adoptată de delegația română în problema tratatului privitor la neproliferarea armelor atomice oglîndește, cu o claritate desăvîrșită unitatea doctrinei și practicii Republicii noastre Socialiste în politica externă și în relațiile internaționale, umanismul profund al acesteia, dorința sa nestrămutată de pace și progres.

Radu POPESCU

UNIVERSUL PROZEI ȘI NECESITATEA

discuții

Pozițiile extreme ne satisfac adeseori necesități adînci resimțite de simplificare, reducînd din neliniștile adaptării la o lume dialectică formată din laturi contradictorii, în echilibru instabil, care ne violentează tendința spre opțiuni clare. Ceea ce e înențent în afară se traduce în interiorul receptorului ca o ambiguitate greu de suportat. Poate de aceea sîntem tentați să ne supunem unei legi a „dublei frenezii”, oscilînd, noi înșine sau mentalitatea culturală, de la o extremă la alta, de la afirmarea totală la negația totală, de la topirea obiectului de studiu în general, la cristalizarea sa într-o splendide izolare. Drept asemenea reacție de eliberare de vechi poziții se poate interpreta și mentalitatea din ce în ce mai răspîndită care consideră opera de artă, fie ea poezie sau proză, o lume suficientă sînsi, dacă se poate chiar închisă, cu principii și coordonate proprii, cu un destin ce nu se reclamă decît la propria sa structură. Din pînă ilustrată, opera artistică e răzbutată și împinsă să devină monadă cel mult cu surse în memoria autonomă a cuvintelor.

O asemenea poziție extremă, după părerea mea, străbate și în recentul articol din *Gazeta literară* al lui Aurel Dragoș Munteanu, de altfel mai mult decît interesant și la un nivel de expresie și gândire îmbucurător, apt să ne împingă la un dialog despre destinul și universul prozei.

Trebue să recunoaștem, noțiunea de lume, univers, este altă de prestigioasă, aproape coalescentă, încît personal mi-e greu s-o extind cu grabă chiar unor opere de excelență și cu atât mai puțin unor fragmente, fie ele și inteligent scrise. A opune lumii o altă lume, mai mult sau mai puțin autonomă, e o întreprindere formidabilă, care poate fi recunoscută numai marilor creatori sau artei în genere și chiar în acest caz cu o serie de rezerve. Pentru că valoarea artei este într-adevăr un univers, însă caracterul ei surprinzător vine din faptul că e o lume într-o lume, autonomă poate față de un strat al realului, dar unită în realul însuși. Arta este în univers, nu mai valoarea artistică este relații autonome față de alte valori. Adică o anumită interpretare (sau unghi de interpretare a realului) e autonomă față de alte forme de interpretare ale aceluiași real unic, extrem de complex și contradictoriu. Aici, am o rezervă față de poziția monadizată a operei de artă. E adeverat că ea tînde spre totalitate, acum mai mult decît oricînd, cînd sîntem obosiți de cunoașterea de părți, aspecte, detalii, știm deja prea mult și fărîmițat și resimțim nevoia sintezei, însă mi se pare că acest caracter, accentuat în prezent, decurge din aspectul fundamental al întrebărilor pe care le punem. Înainte de a se constitui ca operă, arta e o cale de chestionare a realului, de exprimare a unei mirări interne, o necesitate de reinterpretare a datelor experienței și apoi e un mijloc de comunicare, de transmitere a unei informații. Deci are o dublă deschidere față de lume în originea și în finalitatea ei, care de altfel coexistă în chiar momentul creației. Poate că nici o altă formă de cunoaș-

tere nu e mai legată de postularea unui receptor cărîuia i te adresezi. Curiozitatea științifică se poate mai degrabă satisfice prin sine înșăși, decît expresia artistică, înaintea de orice legătură cu umbra veșnic prezentă a „celuilalt”, cărîuia i se comunică ceva, esențial pentru amîndoi, dincolo de limitările ocupațiilor zilnice, de varietatea experiențelor și biografiilor, de marea diversitate, mai accentuată în societățile evaluate decît în cele primitive, homostatice. Pentru că întocmai ca și în alte activități umane, creația artistică e un mijloc de supunere a individualului la general, a experienței celei mai nefabile a creatorului la întrebările revelate ale altuia, individ sau colectivitate. De aceea există poate în fiecare operă ce merită acest nume un gest de umilință ce se manifestă prin postularea unei necesități interioare intrinseci structurii. Proza ca și poezia au cu atât mai multă valoare cu cît înfrîng arbitrarul și fac să crească ne esitate în lume. Ceea ce la un moment dat pîrea întîmplător, caz individual, o ipostază arbitrară, se transformă în lege, într-un fel de destin care leagă pe creator de lume pe de o parte, de receptor pe de altă parte. De altfel e un adeverat recunoscut îndeosebi că valoarea artistică e mare atînci cînd arta reflectă esențialul și creează un univers și mai mare atînci cînd depășește ego-ul individual și își trage seva de la un supraego colectiv, al unei generații, al unui loc și al unei istorii, pînă la supraego umanității. Universul prozei, ca să ne referim la el, merită acest nume cînd se reclamă de la depășirea individualului nu prin totalitatea operei, ci prin totalitatea timpului.

Nu mai așa își poate reclama dreptul de a participa la o cultură structurată unitară și nu colecție de autonomii, cuprinzînd o întregă societate și un timp istoric. Ca să realizeze această unitate, semnificațiile prezente sînt completate cu straturile subiacente ale cuvintelor, însă poate tocmai ca un mijloc de a aduce aluviunile unui alt timp ca să lumineze și să lege momentul de față, singurul real, loc de interferență a subiectivității cu lumea. Valoarea această complexă a verbului nu mi se pare un efort de izolare, ci unul de conexare și mai strînsă. Spre deosebire de alte purtătoare de informație, opera artistică transmite adeverurile care ne implică cu toate straturile ființei noastre. Înșăși noțiunea de implicare înfirmă construcția unui univers autonom, pledînd pentru rezonanță.

Șansa prozei românești, care înregistrează un reviriment în ultimii ani, e de a produce cărți, dacă nu opere, care să crească gradul nostru de implicare în cultură, adică s-o facă existențială, activă, realitate în toată puterea cuvîntului. Nu pot decît să-mi exprim acordul total față de afirmația că arta trebuie să-și depășească simpla expresie, să devină altceva și să aspire la totalitate. Înșăși pentru aceasta, mai degrabă decît să se ridice deasupra, trebuie să coboare cu modestie și să umble în

AI. IVASIU

(Continuare în pag. 7)

NASTRATIN HOGEA

între foame și autofagie

Admiratorii lui Ion Barbu și cu deosebire cei ai ciclului „Isarlik” își amintesc finalul poemei preliminară Nastratin Hogea la Isarlik. Tîrgul întreg s-a ridicat, cu un pașă în frunte, să iasă în întâmpinerea Hogei care trecea cu caiul său, într-o expediție pe Bosfor. Printre existențe, povestitorul însuși, un fervent al „soitariului”, deslușește: „...înghemuit pe-o birnă din turc smolît de foame și chin, cu fața cîră, Cu miinile și gura aduse la gemunchi.” Nu știu ce izvoare de informație științifică va fi avut în mintea lui Barbu, în vîrstă de 26 de ani cînd a conceput strania sa poemă. În orice caz el a avut o înțuiție exactă, înfățișîndu-l înfometat, ca orice musulman sărac, din evul mediu feudal. Într-adevăr, așa reiese din culegerea orientalistului J. A. Decourdemanche: Sottisier de Nasr-Eddin Hodja, bouffon de Tamerlan, suif d'autres facéties turques, traduits sur des manuscrits inédits. Bruxelles, Chez Gay et Doucê, 1878. Ediția bibliofili-că, trasă în 500 de exemplare numerotate, a fost folosită la Berlin de Caragiale, cînd a scris savuroasele povești orientale Pradă de război și Pastramă trufandă. Exemplarul meu, găsit la anticariatul de stat, a aparținut lui Coșbuc, care l-a adăugat într-un singur loc, iar într-altul a completat două litere inițiale, scăpate setarului. Foto-sindul pentru noua ediție Caragiale, în curs de apariție la Editura pentru Literatură și Comentarii Pradă de război, scriam:

„Sărăcia lui Nastratin Hogea nu este ocazională în această bucată. Cu toată situația sa de vază, preot, filozof și profesor, eroul mucalit al Răsăritului Apropiat simbolizează, prin deseale lui scoborîșuri de stare materială, mizeria popoarelor respective ca motiv folcloric permanent, de cinci sute de ani de la existența istorică a lui Nastratin, contemporan cu Baiazid Fulgerul și mîscăricul genial al invingătorului acestuia, Tamerlan”. N-ăs rețușa în acest text, vechi de șapte ani (Opere, 3, Nuvele, Povestiri, Amintiri, Versuri, Parodii, Varia, 1962, pag. 778), decît siguranța de ton cu privire la „existența istorică a lui Nastratin”: se poate prea bine ca eroul să nu fi fost decît un mit popular, în jurul cărîuia s-au polarizat o seamă de pă-fanii și cuvinte de duh, mai mult sau mai puțin pipărate. Hogea era un titlu bisericesc care aducea bunăstare și consideratie. Ca profesor particular, „hogeia” era expus și ei șomajului. Meseria lui de bază, ca să spun așa, era agricultura. Mai la propriu decît Camdide al lui Voltaire, Nastratin își cultivă cîmpul și o lîtovă săracă, ara cu o pereche de boi, avea o turmă modestă de șase asini și făcea și iaurt în casă, ca să-l vinădă la piață. Așa reiese din acest Sottisier al lui Decourdemanche, care ne prezintă un Nastratin trăind mai adesea din expediente, nescrupulos în alegerea mijloacelor de cîștig, murdar la gură, zoofil, cinic și ca hoga, și

breviar

în calitate de cadu, cînd judeca uneori daraveli urite, bi-metalic în relațiile sexuale, complăcîndu-se în promiscuitate și echivoc. Într-un cuvînt, personajul, văzut pe toate laturile, nu este simpatic. Lu-crarea lui Decourdemanche, netraductibilă prin traducerea literală a unui mare grup de manuscrise vechi, mai vîdește aziad un caracter amoralism folcloric, din care sînt eliminate noțiunile de bună civi-lizată, cinste, gingășie sufletească. Numai astfel mizeria în care trăiește mai adesea Nastratin cu ai săi, nevasta și o liotă de copii, nu atrage la lectură nici un fel de compasiune, nici o participare emoțională a spectacolului altor lipsuri pe care genul popular le rezolvă imagina-tiv cu toate resursele ingeniozității. Nastratin este, pe de altă parte, un înțelepț practic, cărîuia îi place să deruteze prin răspunsuri de om scutit, făcîndu-l pe prostu, vorbind în dodi, aiurea, anapoda. O certă calitate pozitivă este însă aceea a omului social, nemîndru pe situațiile lui temporare și pe titlurile sale, a omului cărîuia îi place să stea de vorbă, să fte consultat, să răspun-dă.

(Viața Românească, ianuarie 1922)

„Sfînt trup și hrană ste-și, Hagi rupea din el.” Asadar, întîmpinat cu daruri de popor și de pașă, hagiul practic autofagia, în modul cel mai propriu. Într-adevăr, animalele o cunosc prin hibernare, iar oamenii prin postul voluntar. Ion Barbu a avut ideea să n-l înfățișeze pe Nastratin, surd la omagii și „orb la daruri”, absolut în răspăr cu imaginea sa folclorică legendară, dar rețefată cu atîtea elemente de viață concrete. Comentator ideal al poetului, Tudor Vianu admira poema pentru „viziunea Orientului tragic și ascetic, al aceluia colț de pămînt care a dat lumii galeria cea mai numeroasă de sfinți și martiri”. Criticul și-a dat perfect seama de nouatea acestei viziuni: „Legendă, așa cum a fost răspîndită printre noi de Anton Pann, nu îngăduia evocarea unui Nastratin Hogea tragic, fantomă sîngerină a conștiinței umane, care găsește în propria ei sfîșiere alimentul său moral”. Tudor Vianu ne îndemna să vedem în autofagia sîngerină a hagiului un simbol foarte înalt și tot odată foarte modern.

Nastratin Hogea al lui Ion Barbu nu e, în definitiv, în mai 1921, momentul conceperii poemei, decît un precursor sui-generis al existențialismului. De aci forța lui de seducție asupra generațiilor succesive.

Șerban CIOCULESCU

captivii

Captivii
Smulgîndu-și cătușele silnice —
Ecouri
De zîmbet
În vasul coșmar,
Străpung întinerul peșterii zilnice:
Sînt două riposte
De fosfor fugar.

Ciclopului
Orb
Aducîndu-le-aminte,
Cu inima lor
Ei mai numără stelele...
Lugubra injurie-a timpului
Mîine.
Se-nscală
Zadarnice
Cobeie, ielele,

Și anii și lespedeza nopților
Mînt:
Răsfîrînte
Pe scuturi albastre
Răsînd
Pe mare, la țarm,
Două umbre de-argint
În zale
De lîud.

Le strigi:
„O, flămînzilor, îndrăgostijilor!...”
Captivi
Unul altuia
Ei nu-ji dau răspuns.
„De-ajuns, o, nebunilor!
De-ajuns, fericiților!...”
Ei nu vor s-audă.
Și nu li-i de-ajuns.

Și peșteri
De cerbere veacuri obtuze
Și pași
De ciclop
Îi pîndesc în zadar —
Sub scuturi albastre
Le sună pe buze
Ecouri
De zîmbet
În vasul coșmar.

Cicerone THEODORESCU

Din volumul „TARMUL SINGURATIC”, în pregătire.

INIMA OMULUI

carnet de scriitor

Într-o zi posomorită, cînd încă odată iarna parcă nu vrea să plece iar primăvara încă odată parcă nu vrea să vină, am să fiu mai bun cu mine decît natura, am să uit cit e de frig și de umed afară, am să uit atrocitățile erei și pe ale anului — neîncrederea, teama, foametea, zănicia și războiul care, pe rînd sau de-a valma bîntuie cînd îci, cînd colo — și-am să mă gîndesc la cete unele din frumusețile lumii.

O navă aeriană cum nu s-a mai văzut încă, prevăzută să lege Parisul de New York în mai puțin de patru ore, își va începe în curînd primele zboruri de încercare. Ea se numește „Concorde” și este rezultatul unei dragoste cam năbădănoase dintre cele două mari națiuni apusene care o construiesc în colaborare. Se știe că proiectul n-a fost elaborat și n-a fost admis fără durere; pînă în ultima clipă a nașterii grele, ba chiar și după aceea, părinții au continuat să se certe și să se înghiontescă... N-are importanță! În curînd „Concorde” își va lua zborul!

Anglia a acceptat ca numele navei să se scrie pe fuselaj cu „e” la urmă, după ortografia franceză. E un mic triumf pentru unii, fără să fie o înfrîngere pentru alții; abdicarea în fata neșăntăliului e o virtute supremă; cine o practică își poate depăși propria eră...

„Concorde” înseamnă „înțelegere”. Îi duc sensul mai departe, ca pentru o zi cu soare, fiindcă primăvara tot o să vină; cerceat bine, ascultat cum sună, „Concorde” trebuie să însemne „înțelegere din toată inima”!

În aceeași vreme, în alt colț al lumii, unui om cu inima gata să moară i s-a pus o inimă vie. A trecut de atunci mai bine de o lună și, cu toate inoaniile, cu toate prezericiile sumbre, cu toate dezaprobările, inima transplantată continuă să țînă viu un om care, altfel, probabil ar fi fost mort astăzi.

După izbînda — ce-i drept, poate să fie o trîmbiță — s-a pus întrebarea: cîi va dura noua viață? Am în ochi, rămase dintr-o revistă ilustrată, chipurile a trei savanți bătrîni, profesori de inimă omenască; toi trei refuză să admită, refuză să creadă. Nu neg că le recunosc o dreptate, a lor — și că mi-au strecurat în suflet multă încredință... I-am privit zile în șir, cu fruntea încruntată, pînă ce ochii mi s-au încetășat și în locul lor am văzut trei duili de pază. Din cauza lor nu vrea să vină primăvara. Din cauza lor au fost arși pe se înfrîntescă în jurul soarelui!

Cit o să țînă noua viață? Și dacă ar fi tînut numai o zi, numai o oră, numai o clipă? Ca omul să nu se trădeze pe sine, să rămîna credincios nașterii sale, vjept și morții înevitabile, inima tot trebuia mutată dintr-un piept în altul. Chiar dacă ar fi fost să bată o singură dată!

Radu TUDORAN

(Continuare în pagina 7)

3 VOLUME DE VERSURI

prezentate de DUMITRU MICU

Inocentă o consecrare critică a producției lirice curente, am extras pentru început, din maldărul apăsător de ultimă oră, trei volume asupra cărora, iată, mă pronunț fără preambule.

MARIN TARANGUL: „TRENOS”

Marin Tarangul scrie o poezie mai cu seamă contemplativă, pronunțat intelectualizată, motivele ei fiind în bună parte lirice. Dacă e adevărat că inspirația reclamă adeseori, spre a se declanșa, un excitant exterior, Schiller, spre exemplu, trebuind să măsoare mereu puterea, spre a se transpune în starea proprie creației, autorului culegerii „Trenos” îi sînt indispensabile, drept stimulente lirice, enciclopedice. Orice poet caută și se caută; „Caut, nu știu ce caut...”. Marin Tarangul caută îndeosebi nume rare: mitologice, istorice sau de altă proveniență și în genere vocabule pentru dezlăsură intelectuală, cărora e necesară foilețirea infolior. Nu se vorbește de Cosmice Măsurătorilor, de Leucos, de Iorlah, (Iorlah, Iorlah, Iorlah), de trei ori puternic Iorlah), de Iauha (care „plumbea cu ochii închiși...”), cum și de mai puțin obscure pentru cititorul comun Orfeu, Ulas, Don Quijote, Don Juan, Hamlet, Hamlet și așa mai departe. Există, nu e cazul de a argumenta, o emoție a lecturii aptă să genereze lirism autentic, și o poezie a „criticilor” i a unui Sainte-Beuve, a unui G. Călinescu, a unui Tudor Vianu, a unui Perpessiciu oferă exemple edificatoare, însă riscul trădării de a se scurge în mizerabilul de la rezultat din experiențe vitale de alt ordin e împingerea în ele însele, autoconsumarea într-un plan strict interior, neputința comunicării, cu liza de a o realiza. Aprecind exercițiile de stil, invenția verbală, construcțiile magice din „Trenos”, prețuind caligrafia subtilă a cîte unu poem („Nopțile se albeșc cu flurugă”, sau eleganta undă a unei dintr-un Memento, nu pot oculi mărturisirea de-a fi receptat, în spațiul cărții, doar intermitente zvoniri de veritabilă emoție, momente de lirism incontestabil. Poate fi, evident, o insuficiență personală. Ce nu se poate nega e depășirea în câteva rînduri a virtuozității, *Intocirea lui Ulas* mai ales, însumind versuri de reală vibrație, în care am impresia de a identifica punctul maxim al posibilităților din această clipă ale autorului: „...În vasul nepăsător turnăm/apa, privindu-ne / în nișită părăsire/ Pulbere e duhul/ acelei bucurii/ și călătorie a gloriei/ căci ce ne ră-

mine./ Doar firul de abur veșnic viu/ și înapoi corul buruienilor/ legăndu-se...”

ȘTEFAN STĂTESCU: „CORN DE VINĂTOARE”

După traversarea unui volum ca „Trenos”, nu ai de-a face cu amenințarea titlului, dar oricum de o factură cerebrală, ermetizantă, e acriabil să nimeriți într-o carte unde inspirația e, dimpotrivă, spontană și expresia simplă, directă. În genere, limpezimea, franchețea sînt merite cărora li se cuvine lauda neprecupețită într-un moment cînd tinerii se vor cu orice preț difișii și absoși. Cu condiția, desigur, ca simplificația să nu fie obținută cu prețul banalității. Avansînd în lectura volumului „Corn de vînătoare” al lui Ștefan Stătescu, am avut, din păcate, prilejul de a verifica încă o dată validitatea acestui principiu alți de... la na, ca și înțelepciunea poveștii din bătrîni de a nu te bucura de nimic prea devreme. Ștefan Stătescu se exprimă de preferință într-un material și cu mijloace tradiționale, ceea ce nu ne-ar deranja cîtăși de puțin, dimpotrivă. (și Emil Giurgiuca procedea astfel, ajungînd nu o dată la rezultate demne de toată stima), dacă înaintînd acestora ar pulsa o sensibilitate nouă, dacă o inspirație proaspătă ar umple vechile tipare. Din primele pagini sîntem însă răpuși de o enfață a locului comun, decapitați de o declarație cum nu credem că se mai poate produce: „Ștutele milenii nu s-au scurs/zădărnice, rostogolindu-și undă/ și clipa ce-o simțim trece/ rotundă/ mărșăzînd drumul care-lam parcurs”. Retoricismul saturat de plătitudine a pătruns în volum, abundent. Dintr-o compunere aflăm că „navigăm pe oceanele timpului limpez și cearle”, că „milniile noastre înfloresc pe hîrție/ ecuații/ calculează distanțe/ despletesc traiectorii/ și lansează/ pe ferestrele noli noastre istorii/ astronavele-n cosmos/ înspăimîntînd/ alia ne învătă că „Sub falsă aparență/ calm odihnitor/ materia-și continuă asaltul/ spre forme noi de viață, spre ardori noi mereu/ urcînd nestăvilită a timpului spirală”, o a treia unește didacticismul tern cu un prozaimism ca atît mai integral cu cît este mai lustruit și simîndu-și în flință forțe ascunde, ce vin „dintr-o mișcare a materiei prin timp”, autorul schimbă „solenomentea toanelor” cu „vulturii gîndirii mele ageri” și descătușează „furtuni de energii”, „în cloot viu de viață”, dezlegînd astfel aripile suflătești „zbor spre ceruri noi, bolite albastre peste creste”. Vorbăria de acest soi s-a demonizat în așa hal încît nici nu ne mai arde s-o înțelegem. Vreo două poezii vin din fericire, să compenseze dezamăgirea procurată de alirismul prin care a trebuit să înțelegem. Una ne introduce într-un *Peisaj* cu *mirese*: „Fluturi albi se opriră după aceea în arbori/ Crengele apleau nîșe de foințote/ zăpezii/ și dintr-o dată ar-

borii se făcură mirese/ cu ochii înecați în melancolie și verzi”. O alta trădează (la modul facil, toți) nu fără o anumită înșelătoare) motivul *Pană la rîni*: „O, tei mei de aur, anii mei/ Betelia voastră în o mai jînd/ Dar iată-noț mă trece o lunte pe alt mal...”

MARIUS ROBESCU: „NINGE LA IZVOARE”

Din *Ninge la izvoare*, cartea lui Marius Robescu, se detașează cîteva acuarele vapoare în genul lui Ion Vinea, cîntăreț, ca și reveriile din *Ora finalilor*, de un delicat (și mai firav) abur suflătesc. Iată o priveliște de toamnă, cu „Lacul clar sub nori albaștri/ o plecare de păsări în direcția arborilor”, tunete rare de pușcă, în urma cărora nu cade nici o pasăre, zvonul lor „fluturat prin aer” rămînd „agătat de timpanele noastre”, la o „grădini goală”, surprinsă tot toamnă, cînd „Prunze roșii se desprind cu libertate/ înghesă sevele în arbori/ Numai sîlpii nu rămaseră/ de pe urma timpului ars”. Un peisaj cu bărci: „Pe malul lacului/ toamna se cînoșea după bărci/ Trase cu de-a sila pe țărni/ zac cu burțile-n sus/ agonizînd ca pești”. În sfîrșit o „stare împede”: „Numeroși, cum sîntem lăsați/ sau o ramură constelați/ în sărbătorim zilele/ cu vin culorare/ apusului/ Vatra morților/ are înăbușiți/ numai țîrziu răbîndînd/ cînd ei și înviați/ sub altă înfățișare de gînd”. Cam puțin pentru un volum, dar să nu deșertăm! să nădăjduim că debutantul de acum, dotat cu o incontestabilă sensibilitate, are să și valorifice în viitor cu mai multă originalitate în planul expresiei și cu o autoexigență sporită. Îmi place să sper că poetul se va decide să depună la editură un al doilea volum doar atunci cînd acela va fi în ansamblu cel puțin la nivelul pieselor celor mai izbutite din *Ninge la izvoare*.

MISTERIOASA „CATEGORIE”
Cu o singură invitație de condei, un recenzent literar voiește să lichideze o întreagă „categorie” de scriitori. Asta s-a mai făcut și se va mai face, dreptul de opinie fiind garantat prin lege. Deci putem trece, putem trece chiar și peste senzația dezgustătoare că ne aflăm în fața unei vindeiate mărunt, planificată să pare pentru un timp nedeterminat... Dacă autorul notei nu s-ar fi întors să explice cam pe unde a păcălîti „categoria”. O vom numi așa ca să nu trădăm conspirativitatea cronicarului care, din motive bine cîntate, nu-numește decît pe cîțiva membri ai acestei formațiuni de manechine paralițate. Aflăm astfel că misterioasa „categorie” a cedat prea ușor insistenței masinilor de tipărit însetate de insaniții. Putem face unele precizări în legătură cu această organizație.
Fîind, orîșicît, expresii umane, insanițiile astea nu se mînuie, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în doze rezonabile tuturor generațiilor. Altele se meargă înfrădețind, dar o bizarerie le e propria: mai toate se grăbeau să semneze ca în țara românească s-a schimbat ceva. Mulți au ieșit hibride, din grabă, din entuziasm juvenil, insuficient decantat și gîndit estetic, din nepricepere. Nu lipsea nici impostura, natura avînd grijă să distribuie această virtute în do

PRIMA VÂRSTĂ A LUI NARCIS

lampa lui Diogene

În ultimul timp, cețea poeziei e asediată din toate părțile: nu există liceu teoretic care să nu aibă, în clasele superioare, clișiva „lirici de talent”, nici revistă literară sau de cultură care să nu lanseze aproape lunar „noi nume”; poezii adevărate sau false, care n-au publicat de ani de zile, se întorc la „unelele lor”; critici de înconștientă prestigiu își dezvăluie fațeta lirică a personalității scriitoricești. Rezultatul? În Editura pentru Literatură planul de poezie, pe 1969, cuprinde nu mai puțin de 166 titluri. Din toate acestea valuri succesive, care atacă violent obstacolele ce stau în fața afirmării lor, ne interesează, în primul rând, generațiile noi. Simptomul cultural, deosebit de îmbucurător, pe care-l trăim astăzi, se constituie mai ales din aportul acestora. Unii nu s-au speriat de această țară spre literatură, în această epocă sortită progreselor tehnice și cuceririi altor lumi decât aceea a spațiului interior. Alții vor să vadă în această „năvală” un indiciu al confuziei de valori, a imposibilității de a distinge între calitate și impostură. Nouă ni se pare, din contra, că fenomenul este absolut firesc (având în vedere adâncimea revoluției culturale care a avut loc și încă se petrece la noi) și că pe deasupra în felul acesta — și numai în felul acesta — se edifica baza culturală necesară unei strălucite înfloriri a poeziei noastre.

Să ne oprim puțin la cîteva „nume noi” înflorite, în ultimele luni, în paginile revistelor, și să încercăm să descriem semnalul apariției lor. Mihai Dulescu („Ramuri”, dec. 1967) e un elegiac în vitro, care compune cu acuritate mici tablouri lirice menite să încapă marile sensuri ale existenței, nici o influență vizibilă, de la un alt poet, nici o notă discordantă în aceste cîntece în surdina, care se filigranează luminos („Acvariu”). Debutantul Mihai Ursachi („Cronica”, 2 ian. 1968) e surprinzător de îndrăzneț în două poezii (despre care am scris și în altă parte): „Fructul oprit” și „Cîinele Mitropolis”; nici la el, nici o influență nu se observă, simțim că el are formulă paraxoxurică lirică presupune un fel de experiență ascunsă. Un altul, Romulus Guga, ne uimește („Luceafărul”, 28 dec. 1967) prin trazaarea unei meditații grave, deloc conceptuale, vibrante („Unde umbil, sufletul meu?...”). Un admirabil „Atrichin” semnează Ileana Dan („Contemporanul”, 12 ian. 1968), nume care e asemenea pare nou, dar care prezintă un profil verbal cu totul personal. Regretăm că nu avem spațiul desușit pentru a cita două excelente poezii semnate de Jules Ionuț („Luceafărul”, 24 febr. 1968): „Cu două surori care se înseală: viața și suferința” și „Hamel”. În „Contemporanul” (1 martie c.) poetul Geo Dumitrescu impune atenției publice o altă poezie: Maniela Tănăsescu, iar pledoaria sa este extrem de convingătoare. Remarcabilă e și poezia „La umbra degetului” a lui George Albul („Gazeta Literară”, 29 febr. c.), după cum remarcabile sînt versurile semnate de Mihai Elin pe pagina întâia a „Luceafărului” (2 martie c.). În fine, în „Astru” (febr. c.) Ștefan Ciocădă confirmă lucrurile pe care le-am mai spus și altă dată, în altă parte, despre versurile sale.

Ce înseamnă toate acestea? Ne aflăm oare în fața unor noi poezii? E posibil ca genul românesc să producă în felul acesta, în masă, dovezi permanente în sprijinul vestitei și măgulitoare aserțiuni a lui Vasile Alecsandri? Ori, poate, poezia modernă permite — mai mult ca oricare altă modalitate poetică — accesul dintru început în înclinația cea mai pretențioasă a muzelor? Știm cu toții că adevăratul poet e născut, nu făcut, — dar e posibil, în general, sau în condițiile specifice ale vieții noastre literare, ca indicele acestei natalități să fie alt decît ritmul?...

Răspunsul nostru la toate aceste întrebări este: Nu. Explicarea fenomenului de care ne ocupăm este alta: e fine de datele psihologice ale unei anumite vârste, ale unei anumite generații, care — în condițiile specifice ale revoluției culturale de la noi — ni se prezintă sub forma unui simptom cultural plin de promisiuni, dar care trebuie dezbucătat, adică, analizat la rece, pentru a putea interveni în procesul său evolutiv. Toți acești „poezii” aparțin primei vârste a lui Narcis; pe acest prag al vieții, care se situează între adolescență și tinerețe, confuzia între talent, vocație și dispoziție naturală a vârstei este mai mare ca oricînd; la această primă confuzie dintre eu și lume, precocitatea se substituie adesea harului, iar afirmarea de sine poate să nu fie decît o formă a rătăcirii. Raportul dintre un tânăr și lumea înconjurătoare este narcisic; energiile debordante ale tinereții invadează spațiul din jur, care se constituie în spațiul sufletesc, și

ochiul nu discernе înădră decît ceea ce strălucește și tremură înădră; irumuselea proprie vieții adevărate este luată drept irumuselea a lumii, și exprimată în gesticulația unei plenitudini interioare, pentru care criteriul suprem al adevărului e sinceritatea. Narcis își vede în apă propriul său chip și se îndrăgostește de sine. Dar acest chip este înșelător: acest chip înca în secol; irumuselea lui e doar fața abstractă a unui ideal, deci o mască, val! trecătoare; pentru că însăși această dragoste și trecătoare, fiind concepută în viciul unor aspirații vagi, în penuria experienței modelatoare, poate chiar în absența totală a sensului existenței. Desigur, se află aici calități cu care omul de rînd nu se mai înflințește niciodată: sponaneitatea, candorea, ulmirea, ferla de sine, entuziasmul fără margini, creștină neclintită, emoția dinlăuntru a amurilor curioze etc. Dar toate acestea lume de valori sufletesti nu încap ca atare, în stare brulă, în poezie: poetul adevărat o va regăsi cîndva, peste ani și ani de zile (dacă o va regăsi), la oapătul unui periplu existențial, la capătul călătoriilor nenumărate, a contemplației neobosite a naturii, a unei experiențe interioare neculțite de extazuri și de prăbușiri, la capătul acelei înfloriri în tal-nete vieții de care vorbește Rilke în scrisorile sale „cîtra un poet tânăr”. Prima vîrstă a lui Narcis este poetică în sine, dar nu creează de poezie; sinceritatea ei nu poate fi un criteriu al adevărului artistic pentru că atunci — după cum spune Blaga — bondăritul cerbilor în anumite perioade ale anului ar crea capodopere! Pentru a atinge pragul artei, pragul estetic, porțile naturale au nevoie de filtrul subtil al culturii, valorile artistice trebuie percepute ca atare, nu ca simple demersuri ale subiectivității delirante, biologice, sentimentale operelor, al creșterii, trebuie să se încarce de emoția specifică a acestei înclinației, adică de emoția estetică, transfigurată de la brute la vișii; conflictul — inerent oricărui artist — dintre eu și non-eu trebuie să-și primească tensiunea aparte, dramatică, aceea care rezultă din pipăirea înflorată a filicilor, nu numai a suprafeței sensibile a lucrurilor. Pentru a ajunge la adevărata contemplare de sine, aceea care în trăsăturile chipului propriu descifrează un chip ascuns al lumii, Narcis trebuie să treacă prin încercarea lui Orfeu de a uni din loc stîncile și de a imblîzi fiarele, sau prin călătoria lui Marsyas de a se lăsa la întrecere cu Apollo însuși.

La 20 de ani, toată lumea e poet; dar cine mai rămîne la 30 și la 40 de ani?... Un vers cînd fluxul liric este un fel de exudație a ființei biologice, orice apreciere de care se bucură producția poetică a unui tânăr rămîne sub semnul unui simplu pariu cu timpul și cu condiția umană. Cine îndrăznește oare să-l lăce în mod categoric?... Mi se va răspunde că critica literară este obligată să-l lăce. De fapt, ea îl lăce adesea, și — în cîteva cazuri — are dreptate. Dar acesta mi se pare un risc prea mare: la capătul unui exercițiu care — după părerea mea — și-a greșit menirea lirică, rolul criticilor nu este acela de a decreta apariția unor genii; asemenea decize sînt roștite — evident — de către critici, dar numai cu complicitatea care nu dă greș a timpului. Critica aplicată asupra fenomenului literar actual, contemporan, are rostul numai de a atrage atenția asupra unor prezențe, de a le descrie pe cît posibil în ceea ce au caracteristic, de a defini originea lor și — eventual — direcția în care se îndreaptă, de a depista orientările valorabile în funcție de ceea ce aceste prezențe înseși ne înclășează la o primă sau repetată înflorire. Pentru tineri, neconștienta situație literară, opera mai bună încurajare și promovare: ea îi va obliga să simtă propria lor angajare în viața literară ca o angajare în planul culturii, al valorilor; să înțeleagă că realizarea pe plan poetic trebuie să se însoțească de o realizare pe plan moral, de o configurare a personalității. Definirea în funcție de valori și orientări literare existente este cea mai serioasă invitație la cultură, iar de care aventura poetică rămîne o simplă aventură a unei vârste genuine, un fel de primă dragoste care — e drept — nu se uită, dar în schimb trece foarte repede. „Are un suflet de poet”, se spune adesea despre cutare. Perfect cînd va avea și o conștiință de poet, atunci are toate șansele de a deveni ceea ce visez.

După ce trece de vîrsta ieșită a adolescenței, Narcis se îndrăgostește încă odată de sine. Dar atunci el nu-și mai privește în izvor irumuselea, ci chipul tragic, masca dură și umană care se pariculărează luminos în trăsăturile lui, și care așteaptă să primească o expresie particulară în verb.

Ștefan Aug. DOINAȘ

MARIA GRIGORAȘ — NEAMȚU

PĂSTORITTE

LUCIAN BLAGA versuri inedite

Înima mea în anul...

Stelele, ce-i drept, mai sunt deasupra, toate, dar Dumnezeu ne trece sub tăcere. Tenebrele n-au scăpat, lumina n-are înviere. Înima mea — e-o carte care arde, un boce! În mijlocul Patriei.

21 decembrie

Părere asemenea unui cuvînt scris de-o mîină pe apă, ce — în noaptea cîntirii — în cercul de unde ne scapă

de orice legendă. Dar cine trăiește pe vaste aceste tărîmuri, pe-odinele, altfel decît pe un prund de poveste? Amără e însă amiaza de astăzi, și nu se-nfiripă în larguri nici țic, nici visapă. Doar frunzele zboară-n risapă.

În iarnă stă țara. Vai, unde-i albastrul ei și sînt atribut? Doar, restituie-mi zăii, pe cari ții i-am dat împrumut.

Cîntec despre regele Ion

Amem același nume, tu și eu, că-i iarnă sau că-i primăvară — ne cheamă azi pe țoi la fel: Ion fără de țară.

Cînd tîde cineva pustiu în casă sau pe-afară, să știi că unul singur e: Ion fără de țară.

O umbră de se clatină prin vînt scîncind sub grea povară, nu întrebă, căci este el: Ion fără de țară.

Un vaer dac-ar fi s-ouzi a zecea mică oară, să știi că unu-i pentru țoi: Ion fără de țară.

(Din ciclul „Vîrsta de fier 1940—1944”)

Catren

Limba nu e vorba ce o faci, Singura limbă, limba ta deplină, stăpînă peste taine și lumină, e-oceea-n care știi să taci.

(Din ciclul „Corăbii cu cenușă”)

Numele

Ziva citeodată, uneori și noaptea, venind din occident spre țara dimineții prin mine numele meu trece. Pe unde largi, bîndînd eteul, prin sîrtoșeșteră numele meu trece. Și prin aerul crud. Și prin țărîna celii. Dar nici în mine, nici sub bolta care-î cerul eu nu-l aud.

Incredintat pămîntului voi sta cîndva mai nemişcat decît o stea. Odată voi zăcea-n finit întunecat. La fel va trece numele și prin mormîntul meu, cite o dată! Și nu-l voi auzi. Aceasta prea firesc va fi.

Tulburător rămîne ce mi-i dat. Tulburător e că nici azi, trăind, nu am puțință să cuprind apelu depărtat.

E numele, al meu și-al orișicui, într-adevăr alta de străin de-alcătuirea și ființa noastră, că poate-oșea pe lingă noi să treacă pîrînd să tacă?

Atuncea numele e mai puțin decît chemarea ce-ar suna prin țara Nimănui, și mai puțin decît o umbră.

Catedrală printre stele

Clădiă din nisip, din piatră de nisip, această catedrală dăoinie în vînt. N-o clatină nimic, nici sbucium din pămînt,

nici focuri din înalt. Privind-o-n noaptea prin constelații parcă însumi mă-nfirip.

Prin veac cîndva s-a dezbrcătat de schele făptura de nisip, biserică ce e, o taină-a ei prin vremi să țilcuască. Temei aflînd în cîmpul dintre stele, ea n-are unde să se prăbusească.

Celest în sine cumpănită, biruie în fîmpul-vînt, și-acolo sus, mai sus de vînt.

Cuvinte pe o stelă funerară

Cînd murim, nu facem decît să ne retragem în în propria noastră umbră. Astfel moare un om, astfel un crin. Absorbîndu-ne în ea materia sumbră, umbra se intrupează în sîrșit pe deplin. O, cămășa de in! O, ultimul suspin!

(Din ciclul „Ce aude Unicornul”)

DUALITAȚEA CREATORULUI

convorbiri literare

„Orice artist trăiește de fapt într-un om comun”. Cu aceste cuvinte, marele meu profesor Tudor Vianu sintetiza, deopotrivă, drama și sensul condiției omului destinat să producă valori estetice. Natura duală a creatorului este cu atât mai pronunțată duală cu cît el se află mai aproape de de-săvîrșire în arta sa. Artistul trăiește cu egală intensitate sentimentul distanței sale față de existență și totodată, pe acela al aderenței sale la ea. Nimic nu-i este mai aproape, și mai depărtat în același timp, decît viața. De aici, pe de o parte, abstragerea sa, atitudinea suverană față de cotidian, și pe de altă parte, fascinația pentru el. Căci există, — ca să reiau un pasaj (din Tonio Kröger) mult îndrăgît de Tudor Vianu, „un mod artistic de a fi atît de original și legat prin însăși esența sa de destîn, încît nici o nostalgie nu-i apare mai dulce și mai demnă de a fi resimțită decît aceea care țînjește după bucuriile obișnuite”. Ascetis-

mul pe care îl presupune realizarea într-un plan superior, al artei, este dublat de o permanentă foame pasională, de o neapăsătoare atracție față de bucuriile simple ale omului comun. Două postulări simultane îl definesc pe creator: una către sacrificiu și asceză, cealaltă către satisfacția comună pe care ț-o dă clișea. El nu alege, în chip absolut, vreuna din aceste două alternative, pentru că amîndouă îi sînt proprii deopotrivă, și nu mai amîndouă împreună îl exprimă în mod desăvîrșit. Dar ele sînt contrare; din coliziunea lor se naște bucuria, gloria și suferința marelui artist.

Keats spunea că „poetul este ființa cea mai nepoetică din cîte există”. Într-adevăr, reprezentînd mereu umanul, artistul riscă să nu mai participe la ceea ce este uman. Preocuparea de a exprima, presupune un „raport rece și selectiv față de fațetă omenescă”, o altitudine impersonală și distanță, uneori suspicioasă chiar, față de sentimente. Căci ele, sentimentele, se cer

TEMEIURI

Fericit cuvînt temei, pe care poți să-l folosești și pentru principiu și pentru cauză, și pentru rațiunea de a fi ori de a face un lucru. E un cuvînt, care pune în încurcătură pe gramatici. Să fie el un substantiv abstract, ca principiu, cauză, rațiune? Nu tocmai, fiindcă — iată — poți spune „temeiul codrului”, cum spui înima carului; spui „temeiurile casei”, pentru grinzile așezate pe zidul temeliei; sau alte ori temei este ridicătura de zid pe care e așezată vatra (înima) casei. Și chiar în general, cum să numești „abstract” substantivul care dă temelia și principii de concretizare al lucrurilor?

Undeva, atunci, limba noastră, cu înfrizirea ei în concret, ar părea să sfideze filozofia. Să vedeti însă cît de bine o slujește, și tocmai cu „temeiuri”.

Ceea ce a făcut în mai multe rînduri dezastru filozofiei a fost desprinderea ei de lume. Principiile, cauzele, rațiunile, au părut că pot fi pruite ca desprînse. Deși relative față de ceea — cum e limpede relativă cauza față de efect — ele par să aibă o înfietate, care făcea pe greci să susțină că aceea ce precede e mai bun decît ce urmează, cauza are în ea mai mult decît efectul, după cum rațiunile lucrurilor se constituiau, la Hegel, într-o Rațiune și un Spirit, care se jucau de-a v-ați ascunseala cu lumea. Principiile, cauzele, rațiunile, pot fi libere.

Dar temeiurile nu sînt libere. Nu poți să te gîndești la temeiuri fără să concepi lucrurile ale căror temeiuri sînt, Temeiul codrului nu e fără codru. Iar temeiurile nu zac, ca mumele goetheene din Faust II, în pustii lor, ci sînt odată cu lucrurile sau nu sînt. Ba în realitate, înfi ai lucrurile și pe urmă le cauți temeiurile. Gîndirea filozofică merge de-a îndărăteala și progresul ei este regresiv, în aparență ca fiind întoarcere către fundamente.

Aceasta și este marea noutate a gîndirii filozofice — iar odată cu ea a întregii noastre culturi — de la Kant încoace: mersul către acele temeiuri care să te întoarcă la lucruri tar nu să te abată de la ele. Este act o noutate atît de radicală, încît Kant a trebuit să dea nume nou lucrurilor, vorbind despre transcendentă, care e altceva decît transcendent.

Către principii bineînțelese merge orice gîndire, iar principiile sînt transcendente sau imanente, sînt dincolo de lume sau în lume, — asta e tot. Dar transcendentă e ceea ce este dincoace de lume, ceea ce face cu puțință lumea și ceea ce în orice caz nu poate fi fără lume. Sînt temeiurile, care trimit necesar către întemeiere. Ceea ce a adus nou Kant este facerea cu puțință, lumea transcendentă, laboratorul. Îți poate plăcea ori nu, dar aceasta e lumea în care trăim de atunci.

Grecii trăiau într-o lume a realului. Medievalii trăiau într-una a transcendentului. Noi trăim într-una a transcendentului.

Nu mai putem fi într-o lume fără temeiuri, una a realului transfigurată pînă la mit, ca la greci, oricît de frumoasă ar fi ea; nu mai trăim nici într-o lume de temeiuri suspendate în aer, ca medievalii. Trăim într-o lume de principii angajate, una cu temeiuri, într-un sens, trăim în lume de îndărăteala ei (cu subconștientul ei, cu inconștientul ei, cu larvarul, geneticul și istoria ei, cu facerea ei cu puțință, în mare cu dialectica ei). Nimic nu este ce este, pentru noi. În

fața fiecărui lucru ne întrebăm ce temeiuri are să fie.

Grecii iubeau natura așa cum era, divinzînd-o pînă și în tufisurile, în stîncile și în apele ei. Medievalii batjocoreau natura: minunea aceasta a ei, care e arborele, le părea să aibă o proastă așezare, căci arborele, spunea el, stă cu capul în jos, cu gura în pămînt și cu picioarele în aer. Modernii, de la Kant încoace, reînțemeiază natura.

Nu știm bine cum se poate înțelege în alte limbi gîndul lui Kant, care e și demersul lui Kant modern, dar limba română dă măsură noutății lui Kant. Căci în lumea transcendentă, care este în fapt una a temeiurilor, atunci nu mai poți confunda transcendentul cu transcendentul, cum se face statornic și după Kant, pierzînd tocmai marea lui noutate. Căci temeiurile nu sînt dincolo și nu sînt niciodată gata date; ele scriu necincat cartea facerii.

Dar temeiurile însoțesc, cu înțelesul lor, și treapta de gîndire ce a urmat lui Kant. Căci în lumea transcendentă, care e una a laboratorului în toate înțeleșurile, se întîmplă ceva: temeiurile, care prin firea lor nu sînt libere, tînd totuși să devină independente. Sau mai degrabă: cugetul care le gîndește caută să vadă independența lor de angajarea dată, chiar dacă nu și libertatea lor față de orice angajare.

Trecerea aceasta pe care a făcut-o conștiința noastră de cultură a fost descrisă ca o trecere de la de ce la de ce nu. De ce nu și alte temeiuri? De ce nu și alte geometrii? De ce nu și alte sisteme de axiome? De ce nu altă economie, altă societate? Iar „de ce nu” s-a dovedit nu doar mai bogat dar și mai adevărat decît „de ce”. Atunci lumea temeiurilor s-a bucurat în adîncul ei și s-a pus pe lucru.

În ce liberă creștere, în ce demonie a temeiurilor am intrat... Nu numai matematicile își dau alte temeiuri (și dacă limba lor n-ar fi a tuturor, ce bine s-ar spune sistem de temeiuri, în loc de sistem de axiome), dar și muzica își dă alte temeiuri și cîntă potrivit altor game, artele toate vin și ele să-și dea noi temeiuri, natura însăși e reînținerită, corectată, educată, iar temeiuri noi vin să stea lîngă temeiuri, nici unul străin de angajare în real, firește, dar toate cerînd dreptul să pună în discuție realul, în numele spectralului și al prerrealității. Trăim într-o prerrealitate „vom fi”, „vom ajunge”, „vom face”, „ne vom bucura” care e marca și binecuvîntata dezlănțuire a temeiurilor, în zilele noastre.

Dacă aceasta este, într-un fel, noutatea lumii de la Kant încoace, atunci gîndul că limba noastră de pădurari, oierii și dieci este pe măsura filozofiei își dă încredere în destinul graiurilor. Ele nu vor avea poate să fie înlocuite. Ba nici nu vor trebui să fie înlocuite, căci este în ele amintirea, pe care niciodată limbile făcutilor n-o vor putea pune în joc.

În temeiul românului este sănătoasă temelia așa cum e înima vetrei sau înima codrului. Limbile noi ar fi ca pădurile plantate, niște codri fără de temei nicieri. Și ele nu vor putea spune ceea ce o limbă ca a noastră, cu concretul ei, poate spune cîndva ca întîmpinare demontei de astăzi a temeiurilor: e frumos ce se întîmplă, e mare; pentru om, dar vedeți o clișă și care e temeiul temeiurilor voastre; vedeți unde e înima lucrurilor, ca nu cumva ele să rămîină fără de inimă.

Constantin NOICA

REDAȚI-NE TĂCERILE

Redați-ne tăcerile! Prea mult, prea mult ați vorbit de-ar fi măsurată lungimea cuvintelor de-ar fi însumată procesiunea cuvintelor s-ar crea un mic infinit.

Cuvintele n-adorm nici cînd vin serile o altă natură vorbește în vis din vorba oniric șoptită clădite spre cerul deschis cuvintele se-adăugă-n colană infinită.

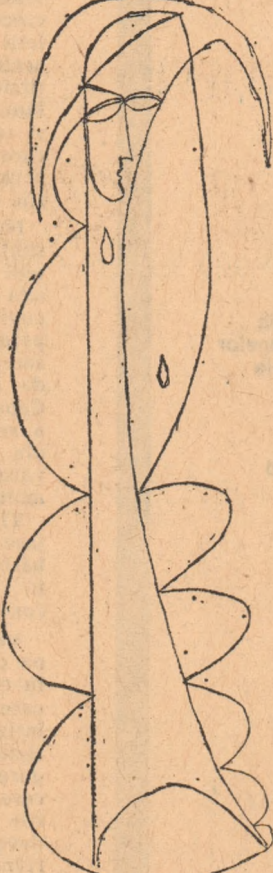
Născute sub semnul cumpănit al fecundei divinități, ai indicii Kali cuvintele-cu pulsul ascunde și doar, filozofi, măsurat, le răscesc papagalii.

Golite de cuvinte redați-ne tăcerile! Tăceri, pansamente ale rănilor lumii tăceri, zăpezi necăzute tăceri, noțiuni nevăzute imponderabile absențe ale spumei.

Interștii imense prevestind învierile ah! cînd s-or sparge atomice cuvintele! atuncea vorbi-vor din goluri mormintele.

golite de cuvinte redați-ne tăcerile!

Radu BOUREANU

ȘTEFAN POPESCU

Cenușăreasa

Mi s-a părut.
Ce nu e părere?
Și noi nouă.
Mi s-a părut
câte toate născăcițele
din todeauna;
ca și cele proaspete,
grăbit începute în acum.
Si tu dăinuiești.
Mi s-a părut.
Ești și nu ești.
Fum urcă din tine.
O columnă de fum.
Mi s-a părut.

★
Cui ce-i pasă?
de mine, de tine, de noi.
Ei: de ei să ne pese?
Care poate spune că ei
sint făpturi alese?
Pierd dinaintea-mi! Pieri!
Nu mai găsesc în nimic soi.
Și să-mi cadă-n leasă
nu mai are ce. Lasă!

ROMULUS VULPESCU

Drumurile

Sub tălpi se mișcă drumul chiar când stăm
(Aș spune chiar că doar atunci se mișcă).
Purtăm pe-nălțămînta praful și pulberii
Și fecundăm astfel un drum prin altul.

Acesta-i rostul nostru pe pământ.
Acestă febră-a pașilor în umbriet
O înmulțire-a drumurilor lumii,
Lungi drumuri care nu duc nicăieri.

Ne închinăm acestor zei de praț
Și suntem mîndri că-nclăcim planeta
În ochiurile marelui năvod
Pe care-l țesem cu-astragalii noștri.

Și nu pricepem că, de fapt, e altul
Destinul preparat sub tălpii siguri.
Că gîntile de pulberi diferite
N-au nici o legătură între ele
Iar noi le-amestecăm poleenul gr.
Le ștergem de pe hărți și le prefacem
— Topindu-le specificul și stilul —
Într-un posac pustiu liniștit
În care pașii noștri încetează
Egalizați de un nisip asemen.

MIRON CHIROPOL

Mirele

Ca iarna sunt de curat, înverzît,
fișec din fișină și curg
peste fața ta și gura ta mă bea închizindu-ți
ochii.

Astfel te îmbrățișez fără să știu.
Soarele izvoriță ca sunt pe așul amiezii căzînd
te îmbrățișează mai departe.
Te îmbrățișează pătura cu roabe
Încerceri, cu albul ei vînt,
Îți dă veșmint frunzele ei mai podocbe
decît au putut să ducă pe trup
semințele, îți dă dulce cuvînt
și auz adorînd să ascuți,
Îți dă dragostea măreță a stejarului
pentru pomii fără nume de stejar
Înconjurîndu-l copii,
Îți dă sufletul cel mai frumos
al izvoarelor sale,
În luminîșul cu albe și albe ființe pravii
și preagoale.

MARIUS ROBESCU

Muzica

Vești dintr-o lume neașteptată
ca o soprită devorîndu-și coada,
infernală dialectică a sunetelor
ca bacteriile cum se divid
aiudoma și altfel fiecare.
Pământul se lustruiește sub lună
și zăii rid în pivnițele lumii
holbești de suferință
și chiotul pămîntului prin gauri
se rupe-n casele pustii.
Pentru contemplație
Îngheață, doarme, acest diluviu!
O clipă să pot, o clipă să știu
ce ochi are dragostea în așteptare,
tu ce ochi ai
și moartea ce ochi are...

ALEXANDRU LUNGU

Cîntărețele oarbe

Pe pianele rămase deschise
adîncind scorburi mari, de tăcere
jipitul agonice al pămîntului de către zîud
așterne o pulbere subțire de spăimă

Decolorată de amintiri o negură vagă
sapă-n lumina ferestrelor
anonime morminte de priviri și de lacrimi
într-o exasperare sufocată de liniște

Cine-ar mai urni oară timpul
scuturînd leșinul orelor sparte,
goale căzute alături de lucruri
cu o înstrăinare furată din ornică?

Ca fahiri dorm pe saltele de cuie
iluziile nopții pierdute —
ca și cum nimeni n-ar fi murit pe clopele
pianelor

sau doar niște fluturi ar fi ars candelabrele

Nici urmă de cîntărețele oarbe
îmbrăcate în propriul lor păr
roșietic și negru
ca-n rochiile de toamnă și-n toaletele de seară

Doar un parfum fantomatic
de crini imaginari
striviri în piteala lor muzicală
ar mai pluti parca într-o adiere dulceagă

Și pianele rămase deschise
cu cozile dezolate pierdute în aer
se înecă încet
într-o pulbere de spăimă-ntristată.

C. GEORGESCU

Portile mării

Ah, tîndrul talaz, proaspăt albastru,
nobil tîrîm, arhăic esență!
Din sarea ta copilul înfloresce,
fluentă-nmlădiere de bolet.
Peștii de cocă verde și coboară
cu botul în buretele de piatră;
sub mîdii albe, limpedea stătuie
stă-n rețele ei scare din adîncuri.
Dar tu să zbori! E mică Europa.
Enigmele din Asia te-astăpălă,
cancionile din Continentele regu,
și lumoa nouă să-ți dă spre țară.
Și ai să vi oară. Căci tu cheamă
lumina cîntărețo de pe Arges,
umbra Coze meditative,
pătura întoarsă în forșiri,
și pajurile, pajurile stepei.

Nuntile

de N. MANEA

— Nu știu. Stăteam singur.
Se rugau, priveau, vorbeau.
Unii plîngeau.
— Ce-a fost cel mai greu?
— Mîncarea.
Primele întîlniri decuseră
astfel într-o confesiune și cu-
riozitate prelungită și ei deveni-
ră prieteni. Nu-i mai plăcea
nimic altceva decît aceste
lungi convorbiri și plimbări cu
vărul său, profesorul. Uneori
acesta își nota cîteva cuvinte
într-un carnet.
— Al plîns vredea acolo?
— Da. Cînd a murit bunicul.
Numai cu el mă înțelegeam.

At să nu-l certaseră nici-
odată, nici în anii cei grei,
nici atunci cînd îi duseră
tatăl între puști și el conti-
nuase să se joace cu copiii în
curte, iar cei mari spuseră
despre el „egoist” și el nu în-
țelese cuvîntul, ci doar gra-
vitatea lui.
Repetițiile în după-amiezile
de tortură lentă deveniră me-
teu mai aspre și mai grăbite
pe măsură ce evenimentul se
apropia. Ieri doar — poate
pentru că știa că oricum nu se
mai putea face nimic — vărul
său trecuse din nou, cu o ușu-

săplămînilor următoare, încolii
dureros de așteptare, de foa-
mea lor și a lui, simți din nou
cum îl îneca (fumul subțire
și rece al apei prime sfîșier
de sine și treptat se obișnu-
i și își aștepta cu nepăsare
convulsile cunoscute.
Din aceste întoarceri îi tre-
zea liniștea care lumina dintr-o
dată toate perechile întrerupte
din legănarea dansului. Or-
chestra părea domesticită și
meschină. Urma momentul lor
de duioșie.
— Vă rugăm liniște! Acum
fi vom asculta pe Cristian.
Îl urcau pe un scaun, uneori
pe masă. În ochii celor
aproapți se pregătuse lacrimii.
Lîngă ușă un tîndr mingîlia
umărul felei. Peste cîteva cli-
pe urma s-o aprobe cu o căl-
dură trezită de cuvintele lui
Cristian. Urcat pe un scaun
sau pe masă el își îndeplinea
rolul cu punctualitate resem-
nată. Gulerul alb al cămășii
prospete îl lumina figura fir-
avă. Părea fragilizat de emoție.
Dar fumul dureros cu care se
însoțea asfixia superior de sine
nu-l mai încerca decît rar,
iar atunci fără acuitate în-
ceputului. Cristian se obișnu-
i cu cele ce le se întimplau.
Puterea durerosă și ascuți-
tă a acelor sufocări revenea
doar în amintire, la fel de
sfîșietoare și stăpîna.

Desen de NICA PETRE

Rezerva lor se pierdu abia
după cîteva zile, dar Cristian
simți că poartă pe umeri aerul
încă festiv al acelei împreju-
rări și fură nenunțată prilejuri
care ar fi putut să-l amintească
aceasta. Vărul său profes-
orul consimți parca cu sine
în mulțumirea pentru acea zi.
Aflat în febra unor elanuri
iconoclaste care trebuiau să
devină în anii următori cauza
furiei cu care se va dărui
muncii și familiei, profesorul
redevin camarad tandru cu
Cristian, sigur că acesta a în-
țeles jocul. Severitatea și elan-
urile își căutau acum direcții
mai firești și el era convins
că Cristian a gustat din plin
succesul pentru a uita apri-
mea cu care îl supraveghease
și că se va întoarce chiar ma-
turizat de experiența acelei în-
scenări spre camaraderia lor
veche. Plimbările lor lungi de
seară se reluară. Chiar și con-
vorbirile. Totul putea fi ca al-
tădată... Iar rezerva celor-
lalți față de el se amestecă
treptat cu întimplările cîldiene
pînă se pierdu. Evenimentul
— mîcar în aparență — nu
era însă uitat. Dimpotrivă. Îl
amintea mereu. Pe măsură ce
fi amintea mai des deveneau
parcă mai familiari cu acel
eveniment și își îngăduiau să
se poarte mai firesc.

Trecînd pe strădă alături de
mama sa ușor albă, Cristian
era privit ca o precece cele-
britate. Mulți — cunoștințe sau
nu — se opreau în loc să-l
privească admirativ. Unii se
aproapau chiar.
— A, doamnă, acesta e bă-
tutul care a vorbit...
De fiecare dată Cristian sim-
țea pentru o clipă pulberea
nevăzută pe umerii săi. Peste
cîteva clipe doar totul dispă-
rea. Putea fi carat că se uita
altundeva, că n-a salutată-o pe
doamna Atanasiu, că lasă vîră
mîinile în buzunare. Exclama-
țiile rudele, mai ales ale ce-
lor foarte îndepărtate, la care
ajunseser doar ecoul gloriei lui
și care nu se familiarizaseră
cu ea, erau superlativ.

— Vai, dragă Corina, dar de
ce nu veniți o dată pe la noi?
Am auzit, sigur, adu-l o dată,
te implor. E superb, e într-a-
devăr nemaipeomenit...
Erau vagi verșoare de gra-
dului trel, prin alianță, fosti ve-
cini, foști profesori ai părin-
ților. La vizitele pe care le
primeau, Cristian era servit
imediat după dulceață. Trăsă-
turile lui delicate încadră vi-
zitele ca un peisaj rîvnit.

Cel din jur încerca să-și
regăsească intimitatea. În pri-
mele luni de pace plutea peste
întreg orașului boarea ușoară
a eliberării și speranței.
Trăiau zgomotos, cu exces de
vitalitate. Duloșii și veselle
căutau dezorientate obiectul.
Adeoseri izbucneau fără o-
biect, ca un pnea plin al ră-
dării. Parcurile foseau în tan-
gour. Vizite, petreceri, plim-
bări, logodne, nunți. Mai ales
nunți. Nunți ale ruderelor, ale
vecinilor, nenunțate nunți.
Cristian mergea la acele nunți
împreună cu ai săi. Cineva a
avut primul idee. Dar ideea
plutea probabil, nu s-ar fi
putut spune cine a avut pri-
mul idee.

Apoi toate au devenit firești.
Toți se obișnuiseră cu gîndul
care le venise și care se po-
trivea nevoilor lor de duioșie.
Cristian se supuse mereu mai
nepăsător rolului pe care îl
destinase.

Își amintea cum simțise pri-
ma oară acea gîtură ca de
fum înăbușitor, a rușinii de
sine. Soldatul îi dăduse un
sîert de pline și se întorose
acelor victorios. Știa că o est-
le de întoarcere însemna un
miracol. Figurile livide ale bu-
nicului, ale mamei, dar mai
ales ale Marelui, îl primiră, așa
cum se așteptase, ca pe un
miracol. Dar foarte curînd du-
pă aceea îi interziseră să se
mai apropie de vreun soldat,
chiar de cel care-l mingiase
și-l dăduse pîinea și către care
ar fi vrut să se întoarcă pen-
tru a-l mulțumi și a și-l face
prieteni. Cel care vroia să re-
vină la prietenia cu acel soldat
se rupsese lent din el. În

celorlalți, solidar cu cel din
orchestră, lîngă care se învâ-
lău în curentii sonori dăruiți
de prietenii lui, muzicanții —
cu o freneză conștiințoasă.
Bănuiau că aflînd de boala
Marelui veni la el și va cere
din nou împrumut. Așteptară.
El le depășește nenorocirea și
îi rugă — e adevărat, cu amu-
ne sfîșă — să-l împrumute
pînă a doua zi doar cu cliava
lei. A doua zi dimineața urma
să restituie totul. Mama nu-l
răspunde. Nici a doua oară,
nici a treia oară cînd el repă-
tă tot mal umilit și mai sovă-
lelnic rugămînta. Îl privi doar
lung în ochi și îi spuse altfel
„Stai puțin jos”. Peste o jumtă
de oră el plecă împreună
cu unchiul lui să stea la el
două săptămîni, iar unchiul se
purta neașteptat de grîjilui, îl
cumpără de mîncare, îl dădu
chiar o pătură numai lui sin-
gur și putu să și-o treacă de-
desubt, dormind ca într-un sac
protejat, izolat de răceala
modelului de piatră, cum o sim-
țise chinului tot timpul cît
dormise între ai tîi înainte de
a-l îndepărta de boala molip-
sitoare a Marelui. Acele două
săptămîni, pînă la miraculoasa
înzdrăvire a Marelui, le petre-
cure alinate de confortul ne-
sperat și de generozitatea un-
chiului.

— Hai, Cristian, mergem, e
dimineață...
Era dimineață. Ochii încercă
să se purifice în aerul răcit
și nesigur al zilei. Uneori
adormea pe scaun destrănat
de lungile călătorii și se tre-
zea dimineața într-un pat un-
de probabil că îl aduseseră
cel care-l găsiseră.

Urmau alte petreceri, alte
nunți. Oamenii căutau să se
regăsească, să-și lîpească ne-
îndemnativă fururile cu un cîel
împrovizat și diluat. În ace-
astă veselie compensatoare
leau din cuvintele lui amîn-
tirea revoltei, țes de pe figura
lui subtilă spori de duioșie
trecătoare de care aveau ne-
voite. Uneori discursul lui
Cristian era lăsat pentru la
urmă, poate chiar uitat. Avea
timp să se pliară departe, alit-
turi de muzicanții cu care de-
venise solidar.

Retrăia gîtură desprinderii
de sine din elpa cînd mama
spuse unchiului „stai puțin
jos!”, cea din după-amia-
za cînd vărul său, profesorul,
voise să-l obișnuască cu severi-
tatea. Ar fi vrut să-l refîn-
ținească la toate aceste
nunți pe vărul său, îm-
blînziți poate de obosela și-
reată a veseliei, dar nu-l în-
fînți niciodată acolo. Nu ve-
niea. Spunea despre el că s-a
„amețit” cu totul, era plecat
zile, uneori săptămîni de-a rîn-
du la țară. În echipe de agi-
tatori care uitau foamea și
somnia. Povestea că se în-
torcea supți de obosela și ne-
răbdător să se ducă din nou
acolo.

Se mira amintindu-și că bala
cu piatră vinată nu îl intră-
tase, înțeluse atunci că nu se
putea altfel. Revedea dimi-
neața proaspătă cu steaguri și
îmense pancarte, într-o răz-
vîrită festivă, privirile bărbă-
țului străși în parcul neîn-
căpător și purtînd în ochi ca-
se pufoase, străzi aurii.

Își amintea precauția cu care
reusise să se depărteze de
intuițiile și prietenia vărului
său — profesorul — care tre-
cuse pe lîngă el ca o plămă-
nire de ceață și trimitea din ne-
cunoscut semnalizări rare și
curioase despre sine.

Prietenii — muzicanții —
dădeau semnalul. O lovitură
puternică în tobă, liniște.

— Acum surpriza. Tîndrul
Cristian.

Îl aranjau scaunul, asisten-
ța se regrupa cu folos.
— „Noi, copiii care n-am
știut ce înseamnă...” Urmau
tortul, paharul de vin — în
mărimie potrivită lui —, noap-
tea trîntă pînă în zori. Dimi-
neața apol, cu frăgeziimi reci
și regeneratoare. Ca în dimi-
neața de primăvară, neuitată,
care adăsea pe figura lui în-
florită, către zîmbetele și elan-
urile celorlalți, limpezindu-l
spaimelor, fluidizînd spre ul-
terea nămolul lor dens și ne-
gru. Imaginile vechi curgeau
înapoi în aceste nopți de ve-
ghe durerosă și grotescă și se
sedimentau negru și dens.

Diminețile fluturau adieri
subțiri peste curtea neagră a
nămolului vechilor spaima tre-
cute în privirea lui. Tremurau
sub stranta mîngiere a zilei
care se pregătea luminoasă.
O zi ca celelalte. Toate zilele
se pregătesc prinitoare și lu-
minoase.

Onofrei și curcubeul

Onofrei credea că este cel mai deștept om din lume, dar, din modeste, nu spunea nimeni acest lucru.

Onofrei mai credea ferm că pămintul este rotund. Și nu pentru că învățase la școală că ar fi rotund! Auzise chiar, tot la școală, că cel ce descoperise acest lucru fusese ars pe rug, dar lui Onofrei, de când se modernizase lumea și nu se mai băgau oamenii în pușcărie și nici nu se mai ardeau pe rug pentru descoperiri artistice și științifice, nu se mai temea de nimic și hotărî să propovăduiască rotundimea pămintului ca pe un nou crez.

Că să afirme că pămintul este rotund se baza pe o intuiție ce-i părea sacră pentru că o găndise el. Se considera purtător al unui mesaj pe care trebuia să-l facă cunoscut cu orice risc și sacrificiu.

Ca să poată reuși în a-și afirma personalitatea ca o valoare intrinsecă și, avînd multă energie și neștiind ce face cu ea, începu să imite pe toată lumea. Era în căutarea personalității lui. Își lăsa părul lung și colțelii, apoi le răsucise în două șerpi și le ținea în mâini. Își lăsa și le rase. Își rase și sprințele. Ele receseră. Se gîndi că ar fi cu totul original de a-și tăia și alte părți ale corpului, dar renunță, căci femeile îi plăceau și nu era sigur că și părțile tăiate îi vor crește la loc ca sprincenele și mustața. Fondă atunci două societăți: una de admirație a persoanei lui și alta de recuperare prin excitații a timpului pierdut.

Onofrei decise credea ferm că pămintul este rotund. Îi mai rămînea să-i facă și pe ceilalți semeni ai lui să creadă ca el, căci Onofrei știa că numai așa va fi promovat șef de școală, conducător de echipă, deschizător de drum, pionier al timpurilor noi, om original, și că numai așa membrii societăților își vor plăti cotizațiile.

Onofrei observase că cei mai celebri marinar strigaseră de pe coșul: „Victorie, pămint la orizont!” și că el însuși, cînd umbra se întinsese pe plaiurile sașii, se înălțase în larg de pe coasta Mării Negre văzuse, cu ochii lui văzuse, linia orizontului.

„Deci Orizontul există”, își spusese Onofrei, „nu este o iluzie”. Exaltat, strigase și el eroic, de pe malul mării: „Victorie! Pămint rotund la orizont!” cu toate că își dădea seama că situația lui nu era chiar identică cu cea a celebrilor marinar și că ar fi trebuit ca să fie original, să strige: „Victorie, orizont la pămint rotund!” Dar diferența îi păru minimă și continuă să se autoadmire.

Cu toate aceste diferențe între cel ce fusese ars pe rug, marinar și de pe coșul și el Onofrei, totuși — cu toate seriozitatea necesară (apanații oricăror purtători de mesaje) — Onofrei începu să-și adune colaboratorii, materialul tehnic și cotizațiile întru promovarea scopului la rang științific.

Mai întîi Onofrei se convinse că crezu — și nu ca poezii care vorbeau și el de orizont ca de ceva existent — Onofrei crezu, zic, în realitatea tangibilă a orizontului. Îi văzuse curcubeul.

Onofrei hotărî că va merge înăcolo și că va atinge linia orizontului cu mîna, că apoi, cu linia orizontului în mîna, o va ridica ușurel, se va apleca și va trece sub orizont ca sub o frînghie și că astfel va dovedi că pămintul este rotund și că apoi va propovădi pur și simplu ce aflase.

De altfel, de copil Onofrei avusese celebritate și probleme metafizice, căci fusese, ca tot copilul unel la părintii, un copil genial.

Mamă, întreabă Onofrei mic de trei ani, ce sînt granițele?

— Sînt ce despărț pe oameni.

— Adică cum, mamă, pot să stau la granița răscărată cu un picior într-o țară, cu celălalt în altă țară și, întorcînd capul într-o parte, să vorbesc de pildă francezește și întorcînd apoi capul în cealaltă parte, să vorbesc nemțește?

— Da, poți, i-a spus mama. Imposibilități.

Dar dacă ametești și încurci limbile, ce se întîmplă?

— Asta nu știu... poate război, dar în tot cazul ești prea mic pentru astfel de probleme care, de altfel, nu au fost rezolvate nici de cei maturi și competenți în ale diplomatiei... mai spusese mama impresionată, căci din ziua aceea, micul Onofrei refuză să mai învețe limbă străină pretextînd că nu vrea să străîni prețind că nu vrea să facă război și începu să creadă (și mama lui credea) că este cel mai deștept copil de pe lume și să-și pună tot felul de întrebări demonstrative ale inteligenței lui. Tot cam în aceeași observă și că există orizont și că pămintul este rotund.

Onofrei decise foarte de tînăr avu un scop în viață, ceea ce-i conferi posibilitatea să explice orice ar fi făcut. Neavînd suficientă anvergură, nu-i dăde prin cap să se dedea la crime, dar, de pildă, nu mergea la slujbă (îi înțelegea mama și, mai tîrziu, nevasta) și sta lungit comod în pat, pretextînd cu severă seriozitate că este obosit pentru că se gîndeste pînă la epulzare la planul lui de a cuceri orizontul, deci de a deveni celebru, deci bogat, deci capabil să-și plătească datorile. Făcea planuri cu înfrigurare că atunci își va mobiliza casa cu mobilul stil epocă terțiară, că va dormi în schelete de mahmah și va bea vin din cranii de oameni celebri (erudiți, poeți sau criminali, egal... celebri să fie). Își luă mai întîi o amăntă, apoi mai multe, pretextînd că-l inspiră și că se înțelege mai bine cu ele decît cu nevasta. A fost o vreme cînd a petrecut pe frînte, lăsîndu-și mama bolnavă, nevasta ofilită și copilul rahitic în mizerie, asta ca să se consoleze că nimeni nu-l înțelege, că nimeni nu-l ajută să parvise să fie celebru și ca să uite că, din vina altora, nu și-a împlinit încă mărețul scop. Acasă, s-a dezlîntat. A urlat, insultîndu-și mama, nevasta și copilul, că sînt nesimțiti, inconștienți și că nu-l ajută. Ura!

Într-o zi, cînd Onofrei se simțea agreabil poetizat de o melancolie neînțeleasă și interesantă, umbînd disperat pe drumuri, hal-hul, văzu pe cer un curcubeu. Imediat înțelese că era însuși orizontul care, în onoarea personală a lui Onofrei, se urcase la zenit și se colorase. Exaltarea lui Onofrei nu cunoscu margini. Scopul final al victoriei brusc se amplifică miraculos, progresase vizibil. Onofrei crezu că, dacă nu a putut pînă în acea zi atinge linia orizontului, în tot cazul acum îi va fi ușor să treacă pe sub curcubeu. Făcu mișcături speciale a tuturor societăților de admirație a președintelui, se realese președinte din nou, de fapt și de onoare, adună cotizații și declară frenetic că în curînd va trece pe sub curcubeu.

Oh, de cite ori din clipa aceea Onofrei nu a alergat nebun ca să poată trece pe sub curcubeu! Nici ploaia nu-l oprea. Făcea sacrificii! Apoi, obosit, ajungea, fără să știe cum, în stația de cafea sau restaurant ca să se odihnească puțin la o suțea. Suțetele, bineînțeles, durau imens de mult și țineau loc de realizări.

Asta a fost epoca de glorie a mesajului, căci, Onofrei, susținînd că trebuie să aibă la îndemîna mijloace tehnice adecvate ca să parvise în fine să treacă pe sub curcubeu, hotărî să-și cumpere un automobil.

treceți a fost că, în fine, se hotărî să fie consecvent și, cum alesese instabilitatea mîntăla ca îndreptar, i-a fost facil să se țină de cuvînt.

Trecerea la altă religie o făcea întotdeauna în deplină sinceritate. Și cînd mîntea, tot sincer era, chiar dîndu-și seama că minte pe socoteala lui, că de la o vreme observă că nici nimeni nu-l mai dă crezare, chiar cînd i se întîmplă să spuie adevărul. Ceea ce nu-l împiedică să mintă în continuare cu sinceritate și cu lacrimi în ochi. Onofrei era și sensibil la frumusețile naturii și la percepțiile morale. De aceea Onofrei îl învinuia pe Dumnezeu de tot ce se întîmpla rău pe pămînt, scoțîndu-se pe el însuși mereu din cauză. El, Onofrei, spre neamănarea lui cu Dumnezeu, era perfect.

Prudent fiind, s-a ferit de copil să creadă în coincidențele cauzei și efectului dar, cu timpul, maturizîndu-se și observînd că cifrele corespundeau cu realitatea gîndită și aplicată și observînd și meritul stelelor pe cer, Onofrei, neputîndu-se lămuri, deveni superștițios. Aceasta îi fu ultima religie, ultimul refugiu.

Muri neumerit, strigînd cu disperare: EU, EU, EU, încesuindu-și în propriul lui pronume scris cu litere majuscule: EU.

ochii lor și căuță, și așteaptă să înțeleasă iar oameni cu ochi ca ei Ioanei. Ii e dor de Ioana.

Inger cu chip de om. Așa era Ioana. Inger cu chip de om sau om cu chip de Inger. E totuna.

Poate oare Onofrei să nu fie cutremurat și să nu-și amintească cît era de dulce copilul cu ochi de Inger cînd se plimba pe cîmpii amîndoi țîndu-se de mîna? Poate Onofrei să nu plîngă amîndu-și că aceeași mîna a fost arsă pe rug de oameni cu chip de diavol?

Nu-i prea pasă lui Onofrei că și-a pierdut Buletinul de Populație. Știe că va recăpăta unul nou. Era lucrul sigur că în ziua în care se va hotărî, după o ușoară amendă, i se va da un alt Buletin și va afla atunci și cum îl cheamă și cîți ani are, în fine tot. Dar pînă atunci, Onofrei se simte în deplină libertate a ființei lui și că poate dispune de el în orice chip. Onofrei spera chiar că-i vor face un Buletin carei va da o senzație de improspătare a ființei lui. Cu Buletinul nou în buzunar, Onofrei poate că nu va mai plînge singur în hohote noaptea de mila Ioanei, Inger ar pe rug de oameni-diavoli. Dar dacă era cert că va căpăta Buletin nou, nu era cert că Buletinul nou îi va aduce tot ce aștepta el de la o viață nouă! Așa că Onofrei profită de ocazie că a exultat

Onofrei tresări din nou. Nu se îndoaia, dar se temea pentru ea. Dacă... Doamne... dacă?

Dacă ce? Ori că da, ori că ba, tot miracol era. Tot miracol, și să se azvîrle și să zboare, și tot miracol se azvîrle și să se ațîrnie. Ce, credeți că e ușor să se azvîrle sau ușor să zbori? Hai să ne azvîrlim. Aveți curajul să vă azvîrliți? Sau puteți să zburăți?

Onofrei se plimba îngrijorat de colo-colo pe aeroport. Bănuiește că nici el nu poate nici să zboare, nici să se azvîrle. Îi doare sufletul. Dar trebuie să recunoască adevărul. Și asta este un miracol: să-ți recunoști mica măsură. Cinstii.

Dar Onofrei era nenorocit că nu avea suficientă grandoare și că nu înțelegea cum vor putea fi oamenii ajutați ca să capete priviri de Ingeri dacă nimeni nu se mai azvîrle.

Onofrei nu asistase la azvîrlirea Ioanei din turn. Nu asistase din mai multe motive. Întîi pentru că îl era frică să nu se dovedească neadeverată credința ei și adevărata lipsa lui Dumnezeu, apoi ca să nu o vadă sfărîmîndu-se acolo jos. Nu numai că el nu se azvîrlea, dar lasitatea îl împiedicase să asiste... iar mai tîrziu cînd aflase că într-adevăr ea se azvîrliuse și fusese lîngă pînă jos, Onofrei a fost convins că asta-i adevărat și a exultat

aripi de foc pentru a o porni iar. — Groaza?! se miră Onofrei. — Da, groaza. Mi-e groază de cît urît sînt oamenii în stare. — Atunci!... — Atunci voi încerca să-l schimb. Asta e!

Onofrei dăte un țipăt. — Ioana, fugi! Fugi cît mai e timp! — Nu! Nu! — Și Ioana, Inger cu aripi de foc, plîns. — Voi rămîne... voi încerca... Onofrei șopti! — Ar fi un miracol mai mare ca cel din... turn... Știi, azvîrlirea în gol, dacă i-ai putea schimba. — Taci, taci — a spus ea. Orice cuvînt e zadarnic. Voi încerca. Și voi lăsa cu limbă de moarte că toată lumea să încerce. Oricine va îndrăzni, să încerce.

Onofrei se cutremură! — Predici inutilul. Ioana zise: — Onofrei, îți voi spune acum o taină sfîntă, cea mai mare taină, cea pe care se bazează înseși progresul și existența stelelor — pămîntul fiind scotit și el stea. Iată! bunătatea are în sine mai multă putere ca răul.

Onofrei surise deceptiv. — Nu cred. Deviți sentimentală. Sirop! — Nu. Socoteala-i simplă! gîndeste-te că dacă răutatea ar fi suficientă ca să distrugă pe oameni, de mult ei n-ar mai exista, căci este mai mult răutate ca bunătate pe pămînt. — Da... da... dar cine știe ce șmecherie se mai ascunde și aici... ce socoteală... ce interes!

Nimeni nu cunoaște care picătură va face să se reverse paharul. Poate... cine știe?... chiar tu, Onofrei! — Onofrei strigă! — Nu, nu, eu nu!... Refuz! — Poate chiar eu... șopti Ioana pierdută în gînduri. — Au să te judece oamenii pentru orgoliu. Nu au să suporte că vrei să-i ajuti. — Se poate. — Nu te avînta. — Nu pot. — Stai liniștită. Stai acasă. — Nu pot. — Dar în definitiv tu ce vrei să faci? Ce scop ai? o luă Onofrei de scurt. — Nu știu exact. Mi se va arăta de sine ce am de făcut. — Orbește! se indignă Onofrei. — Toți mergem orbește dacă orbește merge soarele.

— Ioana, nu mai vorbi în bobote, că-i periculos. — Știu, dar mie nu-mi pare că s-a bobote. — Importantul e de ce li se pare celorlalți. — Nu. Importantul e de ce mi se pare mie. — Din ce în ce mai periculos tot ce vorbești tu. Nu-i o bună! — Știu, dar n-am ce-ți face. Fii tu prudent dacă poți. Pe mine nu mă interesează, știți bine.

Și Onofrei știa. Era inutil să încerce să-o convingă să fie altfel decît era. Nici pe soarele Onofrei nu încerca să-l sfătuiască în anumite momente să fie altfel decît era. Guo toate că, de citeva ori, încercase. Se așezase în genunchi în fața răsăritului roș și rotund și-l rugase frumos, cu alese cuvinte, să fie mai blînd, mai petelîit.

Fusese tocmai un an de secetă — dar degeaba, soarele se pare că nu auzise. Bume multă murise. Dar cine știe căror motive se datoră furia soarelui. Abia se terminase războiul și poate soarele își amîntea orerile săvîrșite de către oameni. Se înreșe de rușine.

Apoi a fost o vreme cînd Onofrei a pierdut-o din vedere pe Ioana d'Arc. Omul nu-și aducea amîntea întotdeauna să se gîndească la ce este important. Învață tot felul de distracții ca să nu gîndească la ce trebuie să-l preocupe. Unele invenții pentru a uita sînt periculoase, altele creative, altele oribile! Lupte cu tauri, curse de motocicletă, pierd averea la bridge și se împuscă. O înmormintare e o distracție nu glumă! Și așa uită să se mai gîndească la Ioana d'Arc.

Onofrei se învinuia că o pierduse din vedere un timp. Cînd și-o amîntea, a fost uluit de purtarea lui. Ceru iertare Ioanei și începu iar să stea cu ea. Se interesase la Ioana. Ea nici nu i-a amîntit că o părăsise. Vorbi cu el ca și cum ar fi fost în continuare: — ... acum sînt victoriosă. Am stat alături de rege la înoronarea lui. Eu l-am făcut rege. Am să... Ioana arăta bine. Părea sănătoasă și privirea îi era mai zglobie. Avea o înfățișare sportivă.

Uluit, Onofrei, în loc să se bucure, se intristă. — Ei, acum... ai să te potolești... — Nu, zise ea. N-am să mă potolesc. De ce să mă potolesc? Abia acum încep cu adevărat. Dumnezeu m-a ajutat. Pentru ce să mă opresc?

— Dar gol există? — Nu. — Furiș, Onofrei a rinjit! — Nici la covrigi? — Acole poate că există, că-l vedem. Las' că știu eu, nu mă las păcălit cu una cu două!

Putea Onofrei să-l asigure că este adevărat că omul zboară în stelu și că din stelu vor veni făpturi? Deci de ce să nu creadă el, Onofrei, că Ioana șosise lin, purtată pe aripi de Inger, jos pe pămînt, cînd se azvîrliase din turn, cînd el nu fusese de față și nu controlase că nu-i adevărat? Adevărat era că el nu putea să vadă ce a făcut Ioana d'Arc. Asta da. Asta era sigur. Dar numai el era de vină, nu Dumnezeu, de neputința lui, căci pînă nu încercase să se azvîrle, nu știa că va fi sau nu purtat lin pînă jos, pe aripi de Inger. Deci, neavînd curaj, nu va afla niciodată.

Cînd o întîlnește din nou pe Ioana se simți foarte nenorocit că nu-i dădea crezare. — Te rog să mă lertî că nu am crezut că ai să zbori — i-a spus. Ea a răspuns: — Era natural ca nici tu să nu mă crezi. Mă simt singură. N-am cu cine vorbi. Se vor împlini toate și nimeni n-o să mă creadă.

Onofrei se chirci, adrobot de rușine. — Iartă-mă, iartă-mă, dar nu sînt nici acum capabil să cred că poți. — Taci! Taci! — I-a spus ea cu glas de comandă. — În clipa aceea, Ioana era Inger cu spadă. — Taci! Stai cu mine o clipă. Tu nu mă crezi, nu-l crezi nici pe Dumnezeu în stare să facă ce face, dar cel puțin ești cinstit. Plîngi de rușine că nu crezi. Stai, Onofrei, întîrzie o clipă lîngă mine căci voi porni mai departe și am nevoie să fiu încurajată, cu toate că groaza mi dușoia, groaza e cea care îmi dă

HENRIETTE YVONNE STAHL

NU MĂ CALCA PE UMBRA

Desene de GHEORGHE TOMAZIU

Onofrei și Ioana d'Arc

Cu mari sacrificii din partea lui Onofrei, imprumutî bani de la toți prietenii și admiratorii, iar întreaga lui familie, timp de trei luni de zile, mincă iaurt cu covrigi, cu excepția lui Onofrei, care se refugie la restaurant, Copilul căpătă, spre gloria lui Onofrei, care puse și această pe socoteala sacrificiilor făcute de el pentru mesaj, căpătă, zic, o tuberculoză galopantă. Onofrei, după ce tocă o parte din banii hărăziți parastelare și ciocilor, merse la înmormintare în automobil proprietate personală și particulară. Avea Onofrei și un palton splendid, nou-nout pe el, cumpărat tot din banii lui.

Apoi, tot ce să treacă pe sub curcubeu, își cumpără tot felul de vehicule cu tracțiune din ce în ce mai rapidă, mai perfecționată, și beția vitezei îl cuprinsese în așa măsură, încît un timp uită chiar de curcubeu și neglija societățile fondate de el, afară de cea a recuperării în palavre a timpului pierdut. Cotizațiile bineînțeles că le aduna cu regularitate.

Se grăbea de plăcerea de a se grăbi. Apoi, mai tîrziu, amintindu-se de curcubeu, observă cu uluire că viteza, oricît de avansată ar fi fost, era inutilă pentru atingerea idealului propus. Și parcă și curcubeul se arăta mai rar ca pe vremuri, cînd era tînar!

Totul lui sfîrșit cînd, într-o zi, cineva, un invidios, dar mai precis ca Onofrei în acțiunii, îi trase cu mîciuca în cap. Onofrei nu avu timp să vadă cine l-a pocnit. Crezu că poate chiar soarta rea, un destin mîrșav, dar avu timp să vadă stele verzi, ceea ce-l consolă oarecum, dar numai vizual, că de înțeles nu mai putea fi vorba, de faptul că nu putuse trece, cu toate sacrificiile făcute, pe sub neînduplecatul orizont sau măcar sub apoteoză curcubeului înălțat sus în onoarea lui Onofrei.

Dar, ca să se consoleze definitiv, și cretinizat fiind de lovitură, Onofrei hotărî să-și schimbe religia și acceptă cu mare evlavie să se facă musulman.

Onofrei, fiind o fire romantică și neputîndu-se consola cu una cu două de pierderea curcubeului, trecu pe sub toate religiile și mereu cu aceeași încredere căci, cum nu era convins că există un singur adevăr sau măcar un singur Dumnezeu, îi era indiferent în care religie trecea. Criteriile fiind de ordin muzical, decorativ, sexual sau olfactiv, trecerea era ușoară, mult mai ușoară ca pe sub curcubeu. Apoi ce-l mai ajută în măsură majoră la

Buletin de los ca să se simtă, în așteptare, la orice.

Ar putea merge chiar și la Gara de Nord sau la Aeroportul Băneasa și să aștepte pe cineva. Cine știe? Din cine știe ce țară necunoscută, miraculoasă.

Onofrei îl întîmpină. Îl îmbrățișă emoționat. De mult îl aștepta să vie. Îl luă de braț. Se aplecă spre urechea lui. Îl întrebă în taină: — Eh! Onofrei, cum a fost? — Onofrei cel sosit din depărțări se uită cu spaimă în jurul lui, lăsă valiza jos din mîna și îl șopti lui Onofrei cel care îl așteptase: — Oamenii sînt cam la fel pretutîndeni.

— Vai de mine! — Da. — Dar Ingerii, Ingerii ai văzut? — Da, șoptește Onofrei cel de curînd sosit din viață, am văzut. Am văzut, dar prea puțin și unii dintre ei erau chiar bolnavi. — Gîm? De ce? — Se plictisesc. — De ce? — De durere că așteaptă prea îndelung.

— Ge așteaptă? — Să fie mulți Ingeri pe pămînt ca să preia comanda. — Asta-i bine. — Da, dar întîrzie puțin și s-au cam plictisit. Fac năzbîții și chiar unii și-au cumpărat automobile și fac viteză. Mor mult. Se fotografiază morți prin gazete și astia îi distrează Alții, din plictiseală, inventează tot felul de distracții și stupide și periculoase. Alții se avîntă în acte inutile eroice. Unii pretînd că li s-a fărînguit că se va înfiltra pace pe pămînt și nu vor să mai meargă la război.

— Ge se facem? — Ge să facem? Să așteptăm și noi ca ei. — O să se îmbolnăvim și noi... — N-am ce-ți face. Distrează-te și tu!

Și Onofrei cel cu valiza, după conversația, a plecat și Onofrei cel fără valiză a rămas tot în Gara de Nord sau Aeroportul Băneasa, așteptînd vesti de departe. Poate se întorcă coorzi sau vreun cosmonaut. — Și Onofrei încercă iar să aștepte. E fericit că-și poate permite luxul să aștepte. Sînt oameni care nu acceptă nimic. Onofrei însă aștepta. — Asta pînă va căpăta la Buletin, căci după aceea va merge iar la slujbă și va trăi ca toată lumea, nu hoinărînd pe la gări și aeroporturi. Onofrei tresări: își amîntea tamesam de Ioana d'Arc cînd hotărîse să se azvîrle din turnul unde fusese ținută prizonieră. Zicea că va zbură. Onofrei credea că lucrul este posibil, dar nu știa dacă Ioana va putea.

Ea a plîns: — Te îndoiești de mine, Onofrei!

de bucurie, dar nici atunci Onofrei nu se urcase în turn și nu se azvîrliase.

Ioana lui fusese purtată pe aripi de frații ei Ingerii. Putea vreaodată spune Onofrei că nu este adevărat, cînd el nu fusese acolo ca să vadă că nu este adevărat? Pentru ce să nu creadă cînd nu văzuse?

Acum de curînd Onofrei fusese la țară cu niște treburi (de altfel în drum spre stat pierduse Buletinul), și acolo în sat, un om, țărăn cosmică, îi spusese în deplină convingere: — Ge cosmonauți! Minciuți ca să creadă proștii. Da' ce, noi sîntem copii să credem că există Cosmos și cosmonauți!

— Dar lună există? Întrebase Onofrei, tulburat. — Da, există. O vedem. — Dar stele? — Da și stele, da' Cosmos nu. — Dar gol există? — Nu. — Furiș, Onofrei a rinjit! — Nici la covrigi? — Acole poate că există, că-l vedem. Las' că știu eu, nu mă las păcălit cu una cu două!

Putea Onofrei să-l asigure că este adevărat că omul zboară în stelu și că din stelu vor veni făpturi? Deci de ce să nu creadă el, Onofrei, că Ioana șosise lin, purtată pe aripi de Inger, jos pe pămînt, cînd se azvîrliase din turn, cînd el nu fusese de față și nu controlase că nu-i adevărat? Adevărat era că el nu putea să vadă ce a făcut Ioana d'Arc. Asta da. Asta era sigur. Dar numai el era de vină, nu Dumnezeu, de neputința lui, căci pînă nu încercase să se azvîrle, nu știa că va fi sau nu purtat lin pînă jos, pe aripi de Inger. Deci, neavînd curaj, nu va afla niciodată.

Cînd o întîlnește din nou pe Ioana se simți foarte nenorocit că nu-i dădea crezare. — Te rog să mă lertî că nu am crezut că ai să zbori — i-a spus. Ea a răspuns: — Era natural ca nici tu să nu mă crezi. Mă simt singură. N-am cu cine vorbi. Se vor împlini toate și nimeni n-o să mă creadă.

Onofrei se chirci, adrobot de rușine. — Iartă-mă, iartă-mă, dar nu sînt nici acum capabil să cred că poți. — Taci! Taci! — I-a spus ea cu glas de comandă. — În clipa aceea, Ioana era Inger cu spadă. — Taci! Stai cu mine o clipă. Tu nu mă crezi, nu-l crezi nici pe Dumnezeu în stare să facă ce face, dar cel puțin ești cinstit. Plîngi de rușine că nu crezi. Stai, Onofrei, întîrzie o clipă lîngă mine căci voi porni mai departe și am nevoie să fiu încurajată, cu toate că groaza mi dușoia, groaza e cea care îmi dă

aripi de foc pentru a o porni iar. — Groaza?! se miră Onofrei. — Da, groaza. Mi-e groază de cît urît sînt oamenii în stare. — Atunci!... — Atunci voi încerca să-l schimb. Asta e!

Onofrei dăte un țipăt. — Ioana, fugi! Fugi cît mai e timp! — Nu! Nu! — Și Ioana, Inger cu aripi de foc, plîns. — Voi rămîne... voi încerca... Onofrei șopti! — Ar fi un miracol mai mare ca cel din... turn... Știi, azvîrlirea în gol, dacă i-ai putea schimba. — Taci, taci — a spus ea. Orice cuvînt e zadarnic. Voi încerca. Și voi lăsa cu limbă de moarte că toată lumea să încerce. Oricine va îndrăzni, să încerce.

Onofrei se cutremură! — Predici inutilul. Ioana zise: — Onofrei, îți voi spune acum o taină sfîntă, cea mai mare taină, cea pe care se bazează înseși progresul și existența stelelor — pămîntul fiind scotit și el stea. Iată! bunătatea are în sine mai multă putere ca răul.

Onofrei surise deceptiv. — Nu cred. Deviți sentimentală. Sirop! — Nu. Socoteala-i simplă! gîndeste-te că dacă răutatea ar fi suficientă ca să distrugă pe oameni, de mult ei n-ar mai exista, căci este mai mult răutate ca bunătate pe pămînt. — Da... da... dar cine știe ce șmecherie se mai ascunde și aici... ce socoteală... ce interes!

Nimeni nu cunoaște care picătură va face să se reverse paharul. Poate... cine știe?... chiar tu, Onofrei! — Onofrei strigă! — Nu, nu, eu nu!... Refuz! — Poate chiar eu... șopti Ioana pierdută în gînduri. — Au să te judece oamenii pentru orgoliu. Nu au să suporte că vrei să-i ajuti. — Se poate. — Nu te avînta. — Nu pot. — Stai liniștită. Stai acasă. — Nu pot. — Dar în definitiv tu ce vrei să faci? Ce scop ai? o luă Onofrei de scurt. — Nu știu exact. Mi se va arăta de sine ce am de făcut. — Orbește! se indignă Onofrei. — Toți mergem orbește dacă orbește merge soarele.

— Ioana, nu mai vorbi în bobote, că-i periculos. — Știu, dar mie nu-mi pare că s-a bobote. — Importantul e de ce li se pare celorlalți. — Nu. Importantul e de ce mi se pare mie. — Din ce în ce mai periculos tot ce vorbești tu. Nu-i o bună! — Știu, dar n-am ce-ți face. Fii tu prudent dacă poți. Pe mine nu mă interesează, știți bine.

Și Onofrei știa. Era inutil să încerce să-o convingă să fie altfel decît era. Nici pe soarele Onofrei nu încerca să-l sfătuiască în anumite momente să fie altfel decît era. Guo toate că, de citeva ori, încercase. Se așezase în genunchi în fața răsăritului roș și rotund și-l rugase frumos, cu alese cuvinte, să fie mai blînd, mai petelîit.

Fusese tocmai un an de secetă — dar degeaba, soarele se pare că nu auzise. Bume multă murise. Dar cine știe căror motive se datoră furia soarelui. Abia se terminase războiul și poate soarele își amîntea orerile săvîrșite de către oameni. Se înreșe de rușine.

Apoi a fost o vreme cînd Onofrei a pierdut-o din vedere pe Ioana d'Arc. Omul nu-și aducea amîntea întotdeauna să se gîndească la ce este important. Învață tot felul de distracții ca să nu gîndească la ce trebuie să-l preocupe. Unele invenții pentru a uita sînt periculoase, altele creative, altele oribile! Lupte cu tauri, curse de motocicletă, pierd averea la bridge și se împuscă. O înmormintare e o distracție nu glumă! Și așa uită să se mai gîndească la Ioana d'Arc.

Onofrei se învinuia că o pierduse din vedere un timp. Cînd și-o amîntea, a fost uluit de purtarea lui. Ceru iertare Ioanei și începu iar să stea cu ea. Se interesase la Ioana. Ea nici nu i-a amîntit că o părăsise. Vorbi cu el ca și cum ar fi fost în continuare: — ... acum sînt victoriosă. Am stat alături de rege la înoronarea lui. Eu l-am făcut rege. Am să... Ioana arăta bine. Părea sănătoasă și privirea îi era mai zglobie. Avea o înfățișare sportivă.

Uluit, Onofrei, în loc să se bucure, se intristă. — Ei, acum... ai să te potolești... — Nu, zise ea. N-am să mă potolesc. De ce să mă potolesc? Abia acum încep cu adevărat. Dumnezeu m-a ajutat. Pentru ce să mă opresc?

— Dar gol există? — Nu. — Furiș, Onofrei a rinjit! — Nici la covrigi? — Acole poate că există, că-l vedem. Las' că știu eu, nu mă las păcălit cu una cu două!

Putea Onofrei să-l asigure că este adevărat că omul zboară în stelu și că din stelu vor veni făpturi? Deci de ce să nu creadă el, Onofrei, că Ioana șosise lin, purtată pe aripi de Inger, jos pe pămînt, cînd se azvîrliase din turn, cînd el nu fusese de față și nu controlase că nu-i adevărat? Adevărat era că el nu putea să vadă ce a făcut Ioana d'Arc. Asta da. Asta era sigur. Dar numai el era de vină, nu Dumnezeu, de neputința lui, căci pînă nu încercase să se azvîrle, nu știa că va fi sau nu purtat lin pînă jos, pe aripi de Inger. Deci, neavînd curaj, nu va afla niciodată.

Cînd o întîlnește din nou pe Ioana se simți foarte nenorocit că nu-i dădea crezare. — Te rog să mă lertî că nu am crezut că ai să zbori — i-a spus. Ea a răspuns: — Era natural ca nici tu să nu mă crezi. Mă simt singură. N-am cu cine vorbi. Se vor împlini toate și nimeni n-o să mă creadă.

„FEMEI SINGURE“

3 acte de Marcel Mithois, Mario Fratti, Tennessee Williams

Teatrul „C. I. Nottara“ (Studio)

Liliana Tomescu (Ea, din „Vacanța visată“) Gilda Marinescu (Miss Collins din „Portretul unei madone“) văzute de SILVAN

Studioul Teatrului „Nottara“ oferă cu „Femei singure“, un spectacol „coupe“ în care inegalitatea textelor este compensată de strălucirea interpretelor principale. Tema generală — a femeii zdrobite de civilizație care i-a acordat toate drepturile...

Cel dintâi autor, Marcel Mithois, ziarist sprintin, scenarist și adaptor de teatru, de radio și de televiziune, face parte din categoria harnicilor și iscusitorilor fabricanți „la comandă“...

Cît privește pe Mario Fratti, autor jucat, premiat și tradus în numeroase limbi, el continuă la New York o carieră de ziarist și de dramaturg, începută cu oarecare scintile în Italia...

Dar Tennessee Williams, în continuarea maestrului său O'Neill, este în același timp un extraordinar autor de piese într-un act.

Ne întrebăm de aceea dacă nu ar fi fost mai nimerit ca Studioul Teatrului „Nottara“ să ne ofere un recital de monoacte Tennessee Williams...

Spectacolul începe cu prezentarea multă a celor trei eroine principale: Liliana Tomescu, Maria Gheorghiu-Săniulea și Gilda Marinescu.

Peste puțin timp cortina se ridică deasupra „Vacanțelor visate“. Textul lui Marcel Mithois oferă celor doi bătrâni „surzi“ (Gela Cibolini și George Păunescu) un frumos și bine folosit prelex de mimodramă...

Piesa este însă în primul rînd pentru Liliana Tomescu un excepțional prilej de a-și dezvălui virtuozitatea. Tema se recomanda simplă și banală ca viola: o profesoară nu prea trumoasă, nu prea înădră, a sacrificat ani de-a rîndul plăcerii...

— Nu îți se pare că expoziția tineretului, deschisă cam în pripă e drept, la sala Dalles, nu este extraordinară, așa cum era de așteptat? — Mai întîi nu știu dacă întrebarea dumitale, dialectic vorbind, este la obiect. Niciodată și nicăieri nu s-au văzut lucruri extraordinare făcute în pripă, așa cum singurul spui că s-a organizat și (pentru a citea oară?) această expoziție...

— Ecourile cui? De altfel cred că ecourile sînt inevitabile și pînă la un punct sînt cea dintîi dovadă a unei mari receptivități. Depinde de fel de ecouri. Nu poți pretinde ca celui ce-i cad frunzele toamnei în suflet, să-i cadă pe pămînt, numai de teama de a nu deveni melancolic...

— Ale unor experiențe artistice în mare vîrstă acum cîteva decenii, reluarea lor nu mi se pare, în principiu, dăunătoare. Dimpotrivă ea poate să fie chiar un semn de matură prudență...

— Văd că faci apologia inconștientului. — Nu, a lucidității sau dacă vrei mai clar, a consecvenței deliberate. Sînt cam prea multe ecouri în expoziția tineretului? Se prea poate, Ele însă nu au avut cînd să răsună pentru a doua oară.

— Ecourile lui Micea Marosin au fost în așa măsură legate de texte și de interpretare, încît au constituit temă nesimțită, dar indispensabilă și puternică, a reprezentății.

— În concluzie, spectacolul de la Teatrul „Nottara“ (Studio), pentru ale cărui merite răspunde Ion Olteanu, mulțumeste publicului prin prilejul pe care l-a oferit unor atît de talentate actrițe să-și demonstreze calitatea.

N. CARANDINOI

SĂ NU NE FUGĂ CERBII!

Cerbi au plecat spre apus și spre nord, spre pădurile de piatră de pe Meusa, Vitava și Sena, dar cîntecul înălțat în slava lor, spre a le capta bunăvoința și a le smulge opțiunea răsună încă în inimă, ne tulbură și ne solicită. Vor trece ani și din ce în ce mai mulți cerbi de aur, de argint și de bronz, vor popula orașele Europei, însemnînd cu prezența lor pe hartă noi avansuri de prestigiu ale cîntecului.

Dorința s-a transformat în certitudine. În nici o săptămînă, orașul de sub Timpa a intrat cu brio în analele muzicii contemporane. O umilitoare polarizare de tinere talente reprezentînd un număr exemplar de tîri, o tînută artistică înaltă și o surprinzătoare mobilizare de vedete asigurînd o adevărată școală de mîndrie interpretativă — au propulsat Brașovul printre orașele de faimă ale marilor competiții muzicale internaționale.

„Bravo! Premiul întâi organizatorilor Festivalului!“ — exclamau entuziasmat reprezentanții Belgiei în jurul internațional, — Paul van Dossel. „Cum ați reușit să aduceți la Brașov atîtea vedete din întreaga lume?“ — întreba Eva Maria Kaiser, membră a juriului internațional, adău-

gînd: „Această largă participare ridică încă de la primul festival slacheta artistică mult peste nivelul unor festivaluri similare din alte țări“. Sau: „Festivalul de la Brașov este un eveniment important în viața muzicală a Europei“ (Bogumil Noney, directorul general al Radioteleviziunii bulgare). Finlandezul Heikki Annala remarcă: „Ei (festivalul n.n.) a adus un spor de calitate a muzicii ușoare de pretutindeni“.

Alături de masiva prezență a talentului tînr, prestigiul a fost asigurat și de lăcșoșii reprezentare fără prejudecăți și fără partipriuri, a modalităților expresive, a tendințelor și stilurilor principale care animă muzica ușoară contemporană. De la sobrietatea staturată a Amaliei, cea Mare Proceasă a Cîntecului, care, ofîcînd în înălțăți de sus, încît îi dizolvă în mister — la explozia atomică de energie și vitalitate ritmată a Ritei Pavone. De la dramatismul interior al Piei Colombo, adunată în ea însăși (gestul minilor încrucisate pe umeri reflectînd aceeași necesitate) — la discreția sentimentului, rafinamentul și finețea nuanțelor relevate de un intelectual care „gîndește prin cîntec“, cum e Jean Claude Pascal, sau la linia melodică și cîntul fotografic al lui Rex Guîlido. De la emoția decantată de gestul superficial dar potențată de ideea poetică a Edeitei Pieha — la arta de a capta printr-un elan frenetic al Căterinei Caselli, sau ritmurile lui Bobby Solo. De la romantismul modern al cîntăreței Rica Zarai, trăgîndu-și seva din „sufletul universal al omului și istoria acestui suflet“, la baladescul villonean al lui Hugues Aurfrey, sau la tonul demn și respirația de adevăr a lui Leny Escudero, poezia și muzica se contopesc într-un aliaj nobil și trainic.

de un text slab, după cum poezia stimulează însăși gîndirea muzicală — îmi spune Amalia Rodriguez. Obiectivul de licliu „versuri“ pe o muzică dată, din păcate alți de înecățenit la noi, nu numai că răstoarnă o ordine firească, dar e cit se poate de pernicios. El îi îndepărtează de cîntec pe adevărații poeți, muzica ușoară rămînd pe mîinile așa-numiților specialiști orfanți de poezie. Dar procesul e ireversibil. Din zonele ritmurilor furibund și ale banalităților care o ilustrau, muzica ușoară trece tot mai sigur în zonele poeziei. Cîntecul-poem, cîntecul-idee, paleta nesfîrșită în nuanțe și sentimentelor, dramele omenești și fericirea, temele de actualitate dar și cele eterne, comentariul filozofic al vieții — la noua Magna-Carta a cîntecului relevată la Brașov. Pentru un asemenea cîntec, în care semnele morale ale vremii transpar de dincolo de cuvinte, melodie sau gest, pentru a vorbi oamenilor prin cîntec, „vocea“ devine insuficientă. De aceea au fost atît de frecvenți pe scena Brașovului compozitorii-poetii-interpreti. „Îmi fac textele singur, sau mi le fac colegii, sau am concepție ca a muzicilor? Să ridicăm gîtuvele pentru că vreau să mă exprim pe mine“ — spunea

Jacques Hustin. Interpretul de muzică ușoară, adevărat purtător de cuvînt al generației sale, nu este numai „o voce“, ci un intelectual de substanță, care, stăpîn pe o bogată gamă de mijloace expresive, transmite muzică adevărată. Si încă ceva. La ora 3 noaptea, într-un colț al barului „Carpați“, Hugues Aurfrey, acel poet, compozitor și interpret care vrea să aducă în muzică ușoară un suflu nou de prospețime și cantabilitate prin folclor își îndepîndează vechi vîr: învîta să cînte la nai. Solii cîntecului din 20 de țări aplaudau în picioare după un spectacol folcloric, pe naștii, țambalagii și clarinetiștii lui Victor Predescu. În restaurant — după recital — ascultînd cîntecul Irinei Loghin, marea Amalia Rodriguez plîngea cu lacrimi: cîntecului relevată la Brașov. Pentru un asemenea cîntec, în care semnele morale ale vremii transpar de dincolo de cuvinte, melodie sau gest, pentru a vorbi oamenilor prin cîntec, „vocea“ devine insuficientă. De aceea au fost atît de frecvenți pe scena Brașovului compozitorii-poetii-interpreti. „Îmi fac textele singur, sau mi le fac colegii, sau am concepție ca a muzicilor? Să ridicăm gîtuvele pentru că vreau să mă exprim pe mine“ — spunea

demă la înălțimile purificate ale creației culte. Cum spune Hugues Aurfrey, „Să înbinăm folclorul cu ritmurile moderne. Folclorul e expresia de simțire a unei națiuni“. „Sensibilizînd imaginația auditoriului, noi trebuie să transformăm cîntecul într-un moment de cultură“ — remarcă Edit Pleha. Cu asemenea „momente de cultură“ dăruite auditoriului, cred că muzica noastră ușoară se prezintă deocamdată ca o mare datornică. Pregătîți cu mai multă seriozitate, printr-o emulație permanentă de competiții, întreceri la radioteleviziune sau la studiourile de muzică ușoară din cluburi, la festivaluri studențești, sau concursuri de interpreți, detectînd și promovînd în permanență noi talente, cultivîndu-le, Festivalul de la Mamaia — potențînd creația originală — trebuie să se transforme într-un adevărat preludeu al Brașovului. Tonică și reconfortantă, cu o importanță mereu sporită în viața diurnă, muzica ușoară ridică probleme nu tocmai ușoare. Brașovul ni le confirmă. Rezolvîndu-le, chiar la anul nu ne vor fugi țările toți cerbi... Toma George MAIORESCU

N. SAVA

contrapunct HUGUES AUFREY

ecranul mic

CRONICA DISCULUI

Schimburile culturale între „Electrecord“ și casa de discuri cehooslovacă „Supraphon“ s-au ardat a fi favorabile în ultimul timp melomantilor, amatori de-ași îmbogăți discoteca. Înregistrări de o remarcabilă calitate, ale unor interpreți de înaltă pînă abordate în repertoriul obișnuit de concert, au dat naștere la un număr de o remarcabilă calitate, ale unor interpreți de înaltă pînă abordate în repertoriul obișnuit de concert, au dat naștere la un număr de o remarcabilă calitate, ale unor interpreți de înaltă pînă abordate în repertoriul obișnuit de concert...

Excepțind compozitorii John Dowland, Henry Purcell și William Croft, toate lucrările înregistrate pe disc sînt extrase din cea mai vastă colecție de piese pentru virginal „Virginalium Virginal Book“ (după numele torului Fitzwilliam dintr-un cartier aparținînd în secolul XVIII).

Stilul comun acestor compozitori este bogat ornamentat, ușor galant, însă capabil de a sugera o anumită stare emoțională, fapt pentru care muzica virginală este o foarte mult folosită ca acompaniament pentru piesele de teatru („Ats“ și „Canary“ de Purcell reprezintă părți din muzica de scenă la opera „Abdelafer“ și respectiv piesa „Regina Indonă“).

Majoritatea pieselor reprezintă, ca formă, părți de suită precizată: „Melancholy Galliard“, „The Shoemaker's Wife“ — coranță, „My Lady Hunston's Puffe“ — allemandă cu caracteristici de miniatură muzicală, acestea aparținînd lui John Dowland, „Pavana lui Ferdinand Richardson“, „Alleluia“ lui Thomas Morley.

Procedînd în ordinea de înregistrare, în epoca de aur a muzicii engleze, alături de renumitele madrigale ale lui Byrd, Morley, Wilbye, Dowland, virginaliștii sînt poate cel mai apropiați de tradiția muzicală a Angliei, prin tematica și melodiile populare folosite, însemnîndele fiind în tehnica de compoziție a vremii.

— Dar cine nu merge, cel puțin la început (dacă nu toată viața) pe asemenea drumuri? Am înțeles, vrei să ajungi la problema epigonismului, care a devenit un fel de reflex condiționat al criticii de artă, atunci cînd vorbește (atît de rar) de creația tinerilor. Se petrece o adevărată campanie în descoperirea filiațiilor. Dar asta încă n-ar fi nimic dacă filiațiile ar fi numite așa și dacă orice filiație n-ar fi taxată, fără prea multă ezitare, drept imitație epigonă.

— În loc să vorbim de semnele veacului, care apar pretutindeni, vorbim neapărat de influențe și imitații, de care neapărat trebuie să fie „vinoși“ artiștii noștri. Conceptul de școală artistică parcă și-a pierdut sensul. Încercările de aplicare a unor soluții artistice noi sînt etichetate prea ușor și irevocabil ca pastişe. Asta, în cazul în care aceste soluții au fost experimentale în epoca noastră. Celelalte soluții se bucură de prestigiu înțerei și nu mai sînt înregistrate. Ca să nu mai vorbim de fenomenele de autoepigonism, numite consecvență cu sine însuși. Consecvența în sine, nu mi se pare un merit. A nu-ți da seama niciodată că ai greșit, poate să însemne cu totul altceva.

— Văd că faci apologia inconștientului. — Nu, a lucidității sau dacă vrei mai clar, a consecvenței deliberate. Sînt cam prea multe ecouri în expoziția tineretului? Se prea poate, Ele însă nu au avut cînd să răsună pentru a doua oară.

— Ecourile lui Micea Marosin au fost în așa măsură legate de texte și de interpretare, încît au constituit temă nesimțită, dar indispensabilă și puternică, a reprezentății.

— În concluzie, spectacolul de la Teatrul „Nottara“ (Studio), pentru ale cărui merite răspunde Ion Olteanu, mulțumeste publicului prin prilejul pe care l-a oferit unor atît de talentate actrițe să-și demonstreze calitatea.

N. CARANDINOI

LECTIA LUI HUGUES AUFREY

ecranul mic

Cerbul de aur a și intrat în constința marelui public. Dacă nu s-a gîndit suficient pînă acum, timp de o săptămînă am avut răgazul să reflectăm și să înțelegem că muzica astăzi ușoară își cere dreptul tot mai mari în cultura lumii moderne. Fenomene pe care festivalul de la Brașov le-a scos răspicat în evidență, se cuvin reținute și discutate public fără menajamentele de rigoare, fără acele priurele care par a spune că totul merge bine deși mai avem și lipsuri. Deocamdată s-a dovedit că putem fi excelenți organizatori, că avem și mijloacele și fantezia necesară pentru a crea cadrul și ambianța cerută de manifestările internaționale. Televiziunea a trecut un examen dificil și se poate socoti pe drept deținătoare a unui trofeu cel puțin echivalent cu aurul: mulțumirea și recunoștința a milioane de oameni.

Intr-o însemnare de neapreciat, ba chiar a unui sceptic, în ce privește condiția estetică a muzicii ușoare, sînt obligat să consider apariția trubadurului Hugues Aurfrey pe scena festivalului ca un moment excepțional și tulburător. Nici un film, nici o carte, nici exegezele cele mai competente nu pot reface nici bine figura cavalierilor rădăciori ai Evului Mediu, de la ducele de Aquitania și Alfons de Castilia pînă la aparitia romanțului care va înlocui poezia cîntată. Printr-un miracol pe care natura ni-l oferă foarte rar, în Aurfrey se întîlnesc virtuțile poetice ale veacului al XIII-lea cu neliniștea, tristețile și întrebările vremii noastre. Trubador înseamnă cel care caută, cel care inventează și Aurfrey caută tot timpul, inventează, o fiacădă întrebînd: „Îți nimeresc și îi consumă, îmi veduț figura descărnată ca a sfinților din catedrale și ochii, și mîinile, și picioarele, trupul lui întreg înveșmîntat în negru, zăvăluindu-se, încercînd să zbovească instrumente bizare venoase sau dezîntînate un prelu chinuitor și încă rămină ceașa nespuns, un cîntec va rămină nespuns, și îl va ține pe Aurfrey pe un rug aprins.“

— Dar cine nu merge, cel puțin la început (dacă nu toată viața) pe asemenea drumuri? Am înțeles, vrei să ajungi la problema epigonismului, care a devenit un fel de reflex condiționat al criticii de artă, atunci cînd vorbește (atît de rar) de creația tinerilor. Se petrece o adevărată campanie în descoperirea filiațiilor. Dar asta încă n-ar fi nimic dacă filiațiile ar fi numite așa și dacă orice filiație n-ar fi taxată, fără prea multă ezitare, drept imitație epigonă.

— În loc să vorbim de semnele veacului, care apar pretutindeni, vorbim neapărat de influențe și imitații, de care neapărat trebuie să fie „vinoși“ artiștii noștri. Conceptul de școală artistică parcă și-a pierdut sensul. Încercările de aplicare a unor soluții artistice noi sînt etichetate prea ușor și irevocabil ca pastişe. Asta, în cazul în care aceste soluții au fost experimentale în epoca noastră. Celelalte soluții se bucură de prestigiu înțerei și nu mai sînt înregistrate. Ca să nu mai vorbim de fenomenele de autoepigonism, numite consecvență cu sine însuși. Consecvența în sine, nu mi se pare un merit. A nu-ți da seama niciodată că ai greșit, poate să însemne cu totul altceva.

— Văd că faci apologia inconștientului. — Nu, a lucidității sau dacă vrei mai clar, a consecvenței deliberate. Sînt cam prea multe ecouri în expoziția tineretului? Se prea poate, Ele însă nu au avut cînd să răsună pentru a doua oară.

— Ecourile lui Micea Marosin au fost în așa măsură legate de texte și de interpretare, încît au constituit temă nesimțită, dar indispensabilă și puternică, a reprezentății.

— În concluzie, spectacolul de la Teatrul „Nottara“ (Studio), pentru ale cărui merite răspunde Ion Olteanu, mulțumeste publicului prin prilejul pe care l-a oferit unor atît de talentate actrițe să-și demonstreze calitatea.

N. CARANDINOI

„TEATRUL CLASIC SPANIOL“

Autorul cărții cu acest titlu) a-aferit parcă să brodeze excesiv, divagant, pe marginea textului dramatic, mențîndu-se prudent în aria de interpretare consacrată prin studiile clasice ale literaturii spaniole. La lectura cărții, cititorul sedus iarăși de spontaneitatea și naturalitatea replicii din teatru clasic spaniol, întîmpină un stil împiedicat, adevătat.

Rînd pe rînd, în ciuda fragmentării ușor adăctate a risaliului (la început un tablou de

*) Paul Alexandru Georgescu — Editura pentru literatură universală, 1967.

IAR CORECTURA?

În ciuda sfaturilor pe care le-a primit, cronicarul teatral al Luceafărului, Dinu Sărau, continuă să se fie de „corectură“.

— Apoi nu odată, se știe, o simplă știre de ziar a constituit punctul de plecare a unor capodopere. Vezi „Minăstrea din Parma“.

— E adevărat că Stendhal a luat din „La Gazette des tribunaux“ (1827) un fapt divers, care l-a servit drept „punct de plecare“ în scrierea unei capodopere. Numai că această capodoperă nu e Minăstrea din Parma, ci... Le Rouge et le Noir (1830).

— În ce privește La Chartreuse de Parme (1839), modelul folosit de Stendhal a fost Alexandru Carnese, devenit papa Paul al III-lea. Așteptăm cuvenitele „corecturi“.

P.S. — Întrucît s-a repropoat autorului acestor însemnări că „privește cu un singur ochi“ programele televiziunii noastre, el se leapădă cu dragă inimă de semnătura incriminată și, spre a restabili adevărul asupra intențiilor și aspirațiilor acestei cronici, va iscăli de acum înainte, acceptînd cu plăcere „în fond și în formă“ implicația celor cincizeci de ochi totdeauna deschiși.

POLYFEM ARGUS

